

**STICHTING PENSIOENFONDS
VOOR FYSIOTHERAPEUTEN**

JAARVERSLAG 2007

INHOUD

A.	Voorwoord	2
B.	Kerncijfers	5
C.	Karakteristieken van het pensioenfonds	9
D.	Verslag van het verantwoordingsorgaan	21
E.	Bestuursverslag	23
F.	Jaarrekening	46
G.	Overige gegevens	73
H.	Bijlagen	79

A. Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2007 van ons pensioenfonds. Hiermee brengen we verslag uit over de ontwikkelingen en het gevoerde bestuursbeleid in het afgelopen jaar. Het jaarverslag gaat daar uitgebreid op in. In dit voorwoord haal ik graag enkele belangrijke ontwikkelingen kort naar voren.

Implementatie Wet verplichte beroepspensioenregeling

Er is het afgelopen jaar heel wat gebeurd. De meeste zaken kwamen voort uit de invoering van de Pensioenwet (PW) per 1 januari 2007. Hoewel deze wet niet geldt voor beroepspensioenfondsen, zijn de relevante bepalingen ervan overgenomen in de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb). De gewijzigde Wvb is eveneens op 1 januari 2007 in werking getreden. De pensioenregeling, de administratie en de verslaglegging moesten daarop worden afgestemd. Het fonds rapporteert nu conform de nieuwe eisen elk kwartaal aan De Nederlandsche Bank (DNB). Ook heeft het bestuur in december 2007 statutenwijzigingen goedgekeurd en het pensioenreglement op verschillende punten gewijzigd en herschreven om de leesbaarheid te verbeteren.

Principes Goed pensioenfondsbestuur

Om te kunnen controleren of pensioenfondsbesturen hun taken goed uitvoeren, hebben de sociale partners en de koepelorganisaties van pensioenfondsen regels opgesteld. Deze richtlijnen staan bekend als 'Principes voor goed pensioenfondsbestuur'. Die regels zijn wettelijk verplicht gesteld en gaan over transparantie en openheid, zorgvuldig bestuur, deskundigheid, intern toezicht, verantwoording en communicatie. De naleving ervan moet zorgen voor meer kwaliteit, zorgvuldigheid en openheid bij het besturen van een pensioenfonds. Deze Principes hebben nogal wat invloed gehad op de werkzaamheden van het bestuur in dit verslagjaar. Wij hebben hiervoor bijvoorbeeld begin 2007 een speciale werkgroep in het leven geroepen.

Deskundigheid

Om de pensioenregeling op een goede manier uit te kunnen voeren, moet het bestuur over voldoende deskundigheid beschikken. Ons bestuur beschikt daarom over een uitgebreid deskundigheidsplan, zo veel mogelijk toegespitst op het deskundigheidsbeleid van de pensioenkoepels. Het bestuur ziet er op toe dat aan alle deskundigheidseisen wordt voldaan.

Communicatie

Openheid en transparantie over het beleid en functioneren realiseert het bestuur onder meer door in het jaarverslag een uitgebreid bestuursverslag op te nemen. Verder richt het bestuur zich via diverse communicatiemiddelen op goede informatievoorziening en juiste voorlichting over de (individuele) pensioensituatie. Ook heeft het bestuur in 2007 naast de al bestaande geschillenprocedure een klachtenprocedure opgesteld. Deelnemers met suggesties, kritiek en klachten kunnen contact opnemen met het pensioenfonds.

Verantwoording en medezeggenschap

In het kader van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur heeft het pensioenfonds in het verslagjaar ook een verantwoordingsorgaan in het leven geroepen. Daarin zijn in ieder geval de actieve deelnemers en de pensioengerechtigden vertegenwoordigd. Het verantwoordingsorgaan van het fonds treedt vanaf 2008 in werking. Jaarlijks beoordeelt dit orgaan de werkwijze, het beleid en de beleidskeuzes van ons bestuur die op de toekomst betrekking hebben.

Op 20 september 2006 is de (wettelijk verplichte) beroepspensioenvereniging opgericht, genaamd 'Deelnemersvereniging Pensioenfonds Fysiotherapeuten' (DPF). DPF bepaalt de opzet van de pensioenregeling, benoemt onder meer de bestuursleden en heeft een adviserende rol bij

reglementswijzigingen. DPF is sinds 2007 actief.

Intern toezicht

Voor de inrichting van het interne toezicht heeft SPF gekozen voor een visitatiecommissie, bestaande uit drie leden en een secretaris. Het bestuur heeft zich hiertoe aangesloten bij de Stichting Dienstverlening Beroepspensioenfondsen. Een uitgebreid plan van aanpak is opgesteld. De bevindingen van de visitatiecommissie en de reactie van het bestuur zullen samen met het oordeel van het verantwoordingsorgaan hierover zullen, zodra ze beschikbaar zijn, worden gepubliceerd op de website van het pensioenfonds (www.fysiopensoen.nl) en ook worden opgenomen in het jaarverslag 2008.

Extern toezicht

Het externe toezicht bestaat uit het toezicht door De Nederlandse Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). De DNB ziet erop toe dat het pensioenfonds financieel op orde is en dat het fonds zich houdt aan de wet. De AFM let op het gedrag en kijkt of het fonds een goede en eerlijke voorlichting geeft over pensioen, zodat de deelnemers weten wat ze kunnen verwachten.

Toeslagbeleid

Vanwege het wettelijke recht op waardeoverdracht zag ons fonds zich genoodzaakt het toeslagbeleid aan te passen met ingang van 1 januari 2008. Vanaf deze datum geldt een onvoorwaardelijke toeslag van 2,5% per jaar. Ook wordt het toeslagbeleid in een zogenaamde "voorwaardelijkheidsverklaring" opgenomen. De Wvb schrijft verder voor dat pensioenfondsen bij het geven van informatie over het toeslagbeleid een beeldende en kwalitatieve maatstaf moeten gebruiken, het indexatielabel. De regelgeving hierover wordt per 1 januari 2009 ingevoerd.

Dankwoord

Graag dank ik iedereen die zich - dikwijls naast drukke praktijkwerkzaamheden als fysiotherapeut - het afgelopen jaar heeft ingezet voor de beroepspensioenregeling voor onze beroepsgroep, in het bijzonder de verenigingsraad en het bestuur van DPF en de deelnemersraad.

Namens het bestuur,

Bert van Kuijck
Voorzitter

B. Kerncijfers

Deelnemers, gewezen deelnemers en pensioentrekkenden

	31-12-2007		31-12-2006		31-12-2005		31-12-2004		31-12-2003	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Actieven	15.283	59	14.509	58	14.073	58	13.819	59	13.661	60
Premievrijen wegens beroepsinvaliditeit	347	1	338	1	345	1	324	1	300	1
Slapers	8.439	32	8.303	33	8.150	34	8.017	34	7.836	34
Gerechtigden op										
Ouderdoms- pensioenen	1.320	5	1.170	5	1.031	4	891	4	783	3
Weduwen/wedu- naarspensioenen	406	2	376	2	349	1	322	1	302	1
Wezenpensioenen	204	1	216	1	213	1	189	1	185	1
	25.999	100	24.912	100	24.161	100	23.562	100	23.067	100

Premiebatens, pensioenuitkeringen, saldo waardeoverdrachten en uitvoeringskosten

(Bedragen x miljoenen Euro's)	2007	2006	2005	2004	2003
Premiebijdragen	40	35	33	33	31
Pensioenuitkeringen	15	13	11	10	8
Saldo waardeoverdrachten	-	-	1	3	2
Uitvoeringskosten	4	3	2	3	2

Technische voorzieningen, stichtingskapitaal en reserves, belegd vermogen en dekkingsgraad

(Bedragen x miljoenen Euro's)	31-12-2007	31-12-2006	31-12-2005	31-12-2004	31-12-2003
Technische voorzieningen *	1.231	758	716	639	596
Stichtingskapitaal en reserves	637	1.023	972	858	790
Belegd vermogen					
Beleggingen	1.868	1.782	1.650	1.450	1.358
Liquide middelen	6	5	24	26	5
Saldo overige activa en passiva	- 6	- 6	14	21	23
Totaal belegd vermogen	1.868	1.781	1.688	1.497	1.386

*: De technische voorzieningen zijn tot en met 2006 berekend tegen een maximale rekenrente van 4 % zonder rekening te houden met een lange termijn sterfteontwikkeling en een opslag voor toekomstige kosten.

	31-12-2007	31-12-2006	31-12-2005	31-12-2004	31-12-2003
Aanwezige dekkingsgraad*	151,8%	234,9%	235,8%	234,3%	232,4%
Vereiste dekkingsgraad FTK	128,0%	122,5%			
Vereiste dekkingsgraad APP		127,3%	127,3%	127,3%	122,6%

*: De ontwikkeling per 31-12-2007 is een gevolg van wijziging van het toeslagbeleid waardoor jaarlijks 2,5% onvoorwaardelijke toeslag wordt verleend.

Verdeling beleggingsportefeuille

(Bedragen x duizenden Euro's)	31-12-2007		31-12-2006		31-12-2005		31-12-2004		31-12-2003	
	%		%		%		%		%	
Vastgoed	309.963	17	232.704	13	193.869	11	134.803	9	127.757	9
Aandelen	403.441	22	419.289	24	410.289	24	458.606	31	447.413	32
Vastrentende waarden	974.533	51	945.982	53	899.915	54	878.111	59	807.549	59
Overige beleggingen	179.613	10	183.601	10	186.520	11	22.312	1	941	-
Derivaten	- 1.370	-	- 1.494	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	1.866.180	100	1.780.082	100	1.690.593	100	1.493.832	100	1.383.660	100

Beleggingsopbrengsten en kosten vermogensbeheer

(Bedragen x miljoenen Euro's)	2007	2006	2005	2004	2003
Directe opbrengsten	48	55	50	58	58
Indirecte opbrengsten	21	22	125	36	30
Kosten vermogensbeheer	- 3	- 3	- 2	- 1	- 1
Totaal	66	74	173	93	87

Beleggingsrendement

(in procenten)	2007	2006	2005	2004	2003
Direct en indirect	3,57	4,64	11,79	6,70	7,00
Kosten vermogensbeheer	-0,17	-0,17	-0,11	-0,09	-0,09
Totaal	3,40	4,47	11,68	6,61	6,91

(In procenten)	01-01-2008	01-01-2007	01-01-2006	01-01-2005	01-01-2004
Welvaartsvastheids- Bescherming	4,45%	4,14%	4,04%	3,90%	3,76%

(In Euro's)	31-12-2007	31-12-2006	31-12-2005	31-12-2004	31-12-2003
Opgebouwd pensioen*	6.994	6.412	6.133	5.954	5.781

*: Ontwikkeling van een in 1978 opgebouwd pensioen van € 1.000,- als gevolg van de aanpassings-coëfficiënt en extra verhogingen.

(In procenten)	01-01-2008	01-01-2007	01-01-2006	01-01-2005	01-01-2004
Verhoging	9,08%*	4,55%	3,01%	2,98%	2,98%

*: een toelichting op dit percentage vindt u op blz. 36

C. Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, statutair gevestigd te Amersfoort is opgericht op 9 oktober 1973. De stichting voert vanaf 1 april 1978 de pensioenregeling uit. De laatste statutenwijziging was op 23 januari 2008. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41188538. Het fonds is een beroepspensioenfonds en is aangesloten bij koepelorganisatie de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB). De stichting heeft tot doel uitvoering te geven aan het pensioenreglement.

Het pensioenfonds ontwikkelt uitsluitend activiteiten die het in staat stellen zijn maatschappelijke functie – het verzorgen van (gewezen) deelnemers voor de financiële gevolgen van arbeidsongeschiktheid, overlijden of pensionering op basis van solidariteit en collectiviteit – zo goed mogelijk uit te voeren. Het pensioenfonds ontwikkelt géén activiteiten die niet behoren tot de kerntaken van een pensioenfonds en heeft dus geen nevenactiviteiten.

Organisatie

In het verleden verleenden de beroepsorganisaties vele faciliteiten voor het beroepspensioenfonds. Zij waren nauw betrokken bij de bestuurlijke organisatie, de benoeming van bestuursleden en de inhoud van de pensioenregeling. De Minister wilde echter in de Wvb een andere opzet. Een beroepspensioenvereniging, welke bestaat uit uitsluitend (gewezen) deelnemers aan de pensioenregeling, is voortaan verantwoordelijk voor de pensioenregeling. Een beroepspensioenvereniging mag geen enkele andere doelstelling hebben naast de verantwoordelijkheid voor de pensioenregeling. De Wvb legt vele verantwoordelijkheden bij deze verenigingen. Voor de fysiotherapeuten werd op 20 september 2006 de beroepspensioenvereniging opgericht onder de naam van “Deelnemersvereniging Pensioenfonds Fysiotherapeuten” (DPF). DPF startte officieel haar werkzaamheden op 1 januari 2007. Deze vereniging heeft op dat moment de rol van het KNGF overgenomen wat betreft de pensioenvoorziening.

De vereniging bepaalt de opzet van de regeling en benoemt onder meer de bestuursleden. Het bestuur van de deelnemersvereniging vergadert minimaal eenmaal per jaar samen met het bestuur.

Organisatie van het pensioenfonds

Verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden

In het vervolg van dit hoofdstuk beschrijven wij de huidige organisatie van ons fonds. In het hoofdstuk Personalia op blz. 17 is een overzicht opgenomen van de personele invulling daarvan.

Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beheer van het fonds en het uitvoeren van de pensioenregeling, waaronder het doen van pensioenuitkeringen aan gepensioneerden en partners van (niet-actieve) deelnemers. Onderdeel van deze verantwoordelijkheid is het uitvoeren van interne controlemaatregelen gericht op de juiste en volledige registratie van de gegevens van het pensioenfonds.

Het bestuur heeft, krachtens de statuten en reglementen, bevoegdheden tot het verrichten van betalingen en het aangaan van contractuele verplichtingen met derden.

Het bestuur van het fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan een uitvoeringsorganisatie. Deze werkzaamheden betreffen pensioenadministratie, bestuursondersteuning en vermogensbeheer. Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de Wvb verantwoordelijk is en blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

Het bestuur bestaat uit acht bestuursleden. Bestuursleden zijn (gewezen) deelnemers, die aanspraken hebben op ouderdomspensioen van de Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, of

gepensioneerde deelnemers in de pensioenregeling. De leden van het bestuur treden om de zes jaar af en kunnen zich herkiesbaar stellen.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de voorzitter en de secretaris. Zij worden ondersteund door een adviseur van de uitvoeringsorganisatie. Binnen de kaders van het daartoe vastgestelde reglement voor het dagelijks bestuur worden operationele besluiten genomen of voorbereid voor besluitvorming door het bestuur. Het dagelijks bestuur brengt van zijn activiteiten verslag uit aan het bestuur.

Verantwoordingsorgaan

Ieder pensioenfonds moet een verantwoordingsorgaan in het leven roepen waaraan het bestuur periodiek verantwoording aflegt over het gevoerde beleid. In dat orgaan zijn de actieve deelnemers en de pensioengerechtigden vertegenwoordigd. Het bestuur heeft de inrichting (onder meer samenstelling en stemverhouding) en de bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan vastgelegd in het reglement van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur heeft dit reglement voor het verantwoordingsorgaan gepubliceerd op de website van het pensioenfonds.

Het verantwoordingsorgaan is in 2007 opgericht. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vijf leden: het bestuur van de deelnemersvereniging, aangevuld met twee vertegenwoordigers van de verenigingsraad. Ten minste één van de leden van het verantwoordingsorgaan is een gepensioneerde.

Jaarlijks beoordeelt het verantwoordingsorgaan de werkwijze, het beleid en de keuzes van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten. Het gaat om de beoordeling van:

- het handelen van het bestuur;
- het gevoerde beleid;
- de beleidskeuzes voor de toekomst.

Het verantwoordingsorgaan baseert dit oordeel op:

- het jaarverslag en de jaarrekening;
- de verkregen informatie van het bestuur;
- de bevindingen van het intern toezicht en de reactie van het bestuur hierop.

Het verantwoordingsorgaan geeft aan de hand van bovenstaande punten een schriftelijk en beargumenteerd oordeel. Vervolgens geeft het bestuur van het pensioenfonds een schriftelijke en beargumenteerde reactie hierop. Zowel het oordeel van het verantwoordingsorgaan, als de reactie van het bestuur, worden opgenomen in het jaarverslag van het pensioenfonds, voor het eerst in het jaarverslag 2008 over het boekjaar 2007.

Intern toezicht

Voor de inrichting van het intern toezicht heeft het bestuur gekozen voor intern toezicht door een visitatiecommissie. Deze visitatiecommissie, die bestaat uit 3 leden en een secretaris, bezoekt jaarlijks het bestuur van het pensioenfonds. Het bestuur van de Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten is voor de eerste maal gevisiteerd in maart 2008. Er is een uitgebreid plan van aanpak opgesteld.

Acht beroepspensioenfonds hebben de handen ineen geslagen om gezamenlijk vanuit de Stichting Dienstverlening Beroepspensioenfonds (SDB) het intern toezicht in het kader van Pension Fund Governance (PFG) te organiseren. De Stichting Dienstverlening Beroepspensioenfonds (SDB) oefent het intern toezicht uit in het kader van Pension Fund Governance op de besturen van aangesloten beroepspensioenfonds. De basis voor het intern toezicht is neergelegd in de Code Pension Fund

Governance van de Stichting van de Arbeid en wettelijk verankerd in de Wvb.

Het intern toezicht richt zich met name op het beoordelen van de beleids- en bestuursprocedures en -processen, op de *checks and balances*, de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en op de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkingsgraad van) het pensioenfonds.

Het SDB-bestuur benoemt de leden uit een pool van kandidaten die zijn voorgedragen door de aangesloten leden op basis van een profiel. De SDB-directeur treedt op als secretaris van de commissies. De leden hebben een zittingsperiode van drie jaar met de mogelijkheid tot verlenging.

In geen geval zal een persoon die verbonden is of is geweest aan een pensioenfonds intern toezicht op dat pensioenfonds uitoefenen.

Deskundigheid van de leden van de visitatiecommissie.

De visitatiecommissie als collectief heeft een mate van deskundigheid die ten minste vergelijkbaar is met die welke door De Nederlandsche Bank wordt verlangd van het bestuur als collectief. De leden van de visitatiecommissie moeten voldoen aan een profielschets.

Een individueel lid beantwoordt aan het volgende profiel:

- een bestuurder of oud-bestuurder van een beroepspensioenfonds;
- ruime bestuurlijke ervaring;
- aantoonbare bestuurlijke kennis op één van de gebieden:
 - pensioenbeheer
 - vermogensbeheer
 - communicatie
 - bedrijfsvoering
- solide persoonlijkheid met gezag;
- beschouwende oordeelsvorming;
- ervaring met het voeren van supervisie en intervisie strekt tot aanbeveling.

Overleg visitatiecommissie

De visitatiecommissie overlegt ten minste één keer per jaar met het bestuur van het pensioenfonds. De visitatiecommissie kan het bestuur van het pensioenfonds vragen frequenter dan eenmaal per jaar te overleggen en andersom.

Bij het overleg komen ten minste de volgende punten ter sprake:

- Indien van toepassing: wat is er gebeurd met de opmerkingen van vorige keer door het intern toezicht?
- Kan het bestuur in grote lijnen zijn geformuleerde beleid beschrijven?
- Kan het bestuur in grote lijnen zijn procedures beschrijven?
- Worden beleid en procedures nageleefd, beoordeeld op actualiteit en onderhouden?
- Wat heeft het bestuur gedaan met de rapportage van de compliance officer?
- Wat heeft het bestuur gedaan met de management letter van de accountant?
- Hoe verloopt de evaluatie van het functioneren van bestuurders (proces + follow up)?
- Wat hebben de individuele bestuursleden het afgelopen jaar gedaan aan hun deskundigheid?
- Wat zijn de top-thema's bij pensioenbeheer en wat is hun status / hoe verloopt overleg?
- Wat zijn de top-thema's bij vermogensbeheer en wat is hun status / hoe verloopt overleg?
- Wat zijn de top-thema's bij het bestuur en wat is hun status?
- Welke risico's ziet het bestuur voor de langere termijn en hoe gaat het daarmee om?

- Welke onderwerpen wil het bestuur bespreken met het intern toezicht?
- Specifieke punten uit de aangeleverde stukken?
- Welke punten zijn door het pensioenfonds aan de orde gesteld?

Rapportage

De visitatiecommissie rapporteert ten minste na elke visitatie schriftelijk aan het bestuur van het pensioenfonds. In deze rapportage worden de bevindingen, het oordeel en de aanbevelingen van de visitatiecommissie beschreven. Er wordt aangegeven op welke manier het onderzoek is gedaan en of de medewerking van het bezochte bestuur daarin voldoende was. Het overleg met het bestuur wordt nauwkeurig beschreven.

Deelnemersraad

Het pensioenfonds kent een adviesorgaan in de vorm van een deelnemersraad. Het bestuur vraagt de deelnemersraad om advies bij wijziging van het pensioenreglement. De deelnemersraad heeft verder de bevoegdheid om adviezen aan het bestuur uit te brengen over andere onderwerpen.

De deelnemersraad telt dertig zetels en is samengesteld uit (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. De deelnemersraad vergadert minimaal eenmaal per jaar samen met het bestuur.

Vijftientig zetels zijn bestemd voor de leden van de Verenigingsraad van de Deelnemersvereniging. Drie zetels zijn bestemd voor invulling door en uit het Bestuur van de Deelnemersvereniging. De resterende twee zetels zijn bestemd voor niet-leden van de Deelnemersvereniging.

Aftredende leden van de deelnemersraad kunnen, aansluitend op hun zittingsperiode van maximaal 6 jaar, opnieuw worden voorgedragen. De wijze van voordracht is per 2007 gewijzigd als gevolg van wetwijzigingen.

Uitbesteding

Het bestuur heeft met inachtneming van de Beleidsregel uitbesteding pensioenfonds er voor gekozen om de uitvoering van het pensioenbeheer, de beleidsvoorbereiding hiervoor en de ondersteuning van het bestuur, alsmede het vermogensbeheer uit te besteden.

Het pensioenfonds heeft met alle uitvoeringsorganisaties overeenkomsten en Service Level Agreements (SLA) vastgelegd. De afzonderlijke SLA's zijn zodanig ingericht dat het bestuur inzicht heeft in de wijze van inrichting en uitvoering van de uitbestede bedrijfsprocessen en de daarin door de uitvoeringsorganisatie verankerde maatregelen van interne controle en risicobeheersing inclusief maatregelen gericht op fraudepreventie. Handhaving van de getroffen maatregelen gericht op een beheerste en integere bedrijfsvoering vindt plaats via interne en/of externe audits bij de uitvoeringsorganisaties. Over de uitkomsten van deze audits wordt het bestuur geïnformeerd. Daarnaast heeft de externe accountant van de stichting toegang tot alle gegevens en informatie betreffende de aan de pensioen- en vermogensbeheerders uitbestede werkzaamheden.

Commissies

In 2007 kent het bestuur twee onafhankelijke externe commissies en twee interne commissies. De twee externe commissies, de Commissie Beoordeling Invaliditeit en de Commissie van Geschillen, bestaan uit niet-bestuursleden. De twee interne commissies zijn de Beleggingscommissie en de Communicatiecommissie.

Naast deze commissies is een aantal werkgroepen actief waarin bestuursleden deelnemen. Commissies en werkgroepen hebben onder meer tot taak bestuursbesluiten voor te bereiden en genomen besluiten op verzoek van het bestuur uit te voeren. Zij kunnen ook toezien op de uitvoering van door het bestuur

genomen besluiten. Het bestuur kan besluiten dat externe deskundigen en niet-bestuursleden deel uit maken van een commissie.

Op basis van actualiteit wordt gewerkt met werkgroepen (tijdelijke aard) en voor langdurige aandachtsgebieden met commissies (permanent karakter).

Externe commissies

Er zijn twee commissies die bestaan uit externe deskundigen, te weten de Commissie Beoordeling Arbeidsongeschiktheid en de Commissie van Geschillen.

Commissie Beoordeling Invaliditeit

Het pensioenfonds draagt zelf het risico van vrijstelling van koopsombetaling bij algehele blijvende beroepsarbeidsongeschiktheid van deelnemers. Verzoeken tot premievrijstelling worden beoordeeld door de Commissie Beoordeling Invaliditeit. De beoordeling van de Commissie leidt tot een advies aan het bestuur over het wel of niet verlenen van premievrije pensioenopbouw.

De Commissie heeft in het verslagjaar 47 aanvragen voor premievrije pensioenopbouw behandeld, waaronder twee herbeoordelingen. Twee aanvragen zijn op verzoek van de deelnemer ingetrokken en 39 andere aanvragen zijn door het bestuur gehonoreerd. Bij de herbeoordelingen is in twee gevallen besloten tot een ongewijzigde voortzetting.

Commissie van Geschillen

Het bestuur heeft naast de al bestaande geschillenprocedure een heldere klachtenprocedure opgesteld. Deze procedures zijn ook op de website geplaatst zodat het voor alle belanghebbenden eenvoudig te vinden is hoe en waar men een klacht of geschil kan indienen.

Een belanghebbende kan bij een geschil met het pensioenfonds in beroep gaan bij de Commissie van Geschillen, conform de bepalingen in het pensioenreglement. Onder 'geschil' wordt verstaan een welomlijnd en voor beslissing vatbaar verschil van inzicht tussen het pensioenfonds en een deelnemer of andere belanghebbende over de wijze waarop een reglement van het pensioenfonds is of zal worden toegepast.

De Commissie van Geschillen bestaat uit een jurist, een actuaris en een fysiotherapeut die niet deelneemt aan onze pensioenregeling. Zo nodig kan de Commissie, per individueel geschil, een deskundige benoemen.

Aan de Commissie is een griffier verbonden, welke geen deel uitmaakt van de Commissie. De leden van de Commissie worden benoemd en ontslagen door het bestuur van het pensioenfonds. Met inachtneming van de bepalingen in de statuten, de reglementen en de betreffende geschillenprocedure is de Commissie bevoegd tot het doen van uitspraak in geschillen tussen het pensioenfonds en een bezwaarmaker. De Commissie oordeelt in volstrekte onafhankelijkheid.

De Commissie voor Geschillen heeft in verslagjaar 2007 twee geschillen ontvangen. Eén van deze geschillen is door betrokken deelnemer weer ingetrokken. De Commissie heeft in het verslagjaar uitspraken gedaan in twee geschillen die in 2006 aanhangig zijn gemaakt. In beide gevallen heeft de Commissie het geschil afgewezen. In 2008 heeft de Commissie inmiddels uitspraak gedaan over een geschil dat aanhangig is gemaakt in 2006.

In alle gevallen vormde een bestuursbesluit over premievrije pensioenopbouw wegens beroepsinvaliditeit de aanleiding voor het geschil.

Interne Commissies.

Het pensioenfonds kende in het verslagjaar twee interne commissies. Deze commissies werken op basis van een reglement met daarin een vastgestelde taakopdracht. De commissies kunnen bestaan uit bestuursleden van het pensioenfonds en niet-bestuursleden en worden ondersteund door adviseurs van de uitvoeringsorganisaties.

Beleggingscommissie

Het bestuur heeft een beleggingscommissie opgericht met als mandaat het monitoren van de vermogensbeheerder, het voeren van een beleggingsbeleid ten opzichte van de strategische benchmark en het opstellen van het beleggingsplan.

De commissie is samengesteld uit twee bestuursleden en drie niet-bestuursleden die deelnemen aan de pensioenregeling. De voorzitter van de beleggingscommissie overlegt periodiek met het dagelijks bestuur.

Communicatiecommissie

Deze commissie is samengesteld uit twee leden van het bestuur. De commissie wordt ondersteund door een externe communicatieadviseur. De commissie heeft in opdracht van het bestuur een communicatieplan opgesteld, waarin opgenomen de doelstelling van de communicatie. De commissie bewaakt de uitvoering van het communicatieplan en evalueert achteraf of de communicatie effectief is geweest. De commissieleden zijn het eerste aanspreekpunt voor communicatieonderwerpen.

Werkgroepen

De werkgroepen hebben, in tegenstelling tot de hierboven genoemde commissies, een tijdelijk karakter en voeren een door het bestuur geformuleerde opdracht uit. Naast bestuursleden maken (externe) adviseurs deel uit van de werkgroepen.

Compliance officer

Gedurende het verslagjaar is de bestuurssecretaris opgetreden als compliance officer. Met ingang van 1 maart 2008 heeft het bestuur het Nederlandse Compliance Instituut (NCI) aangewezen als externe compliance officer. Vanaf 2008 worden op de website, in overleg met de compliance officer, alle relevante (neven)functies van bestuursleden gepubliceerd.

Externe deskundigen

Het bestuur laat zich bijstaan door externe adviseurs op actuarieel, juridisch, fiscaal, financieel en organisatorisch terrein. Het bestuur blijft evenwel te allen tijde eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het pensioenfonds.

Het fonds heeft overeenkomsten met zowel adviserend als certificerend actuarissen en adviserend en certificerend accountants.

De certificerend actuaire rapporteert jaarlijks over de financiële positie van het fonds en geeft een actuariële verklaring af. De certificerend accountant controleert de jaarrekening en de verslagstaten ten behoeve van De Nederlandsche Bank en doet verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een accountantsverklaring en een verslag aan het bestuur. Hierin zijn opmerkingen en aanbevelingen omtrent de administratieve organisatie en interne controle van het fonds opgenomen.

De adviserend actuaire en de adviserend accountant geven het bestuur advies rondom uiteenlopende onderwerpen, gerelateerd aan hun werkgebied.

Volgens de wet dient er een scheiding te zijn tussen de organisaties van de certificerende actuaire en de adviserende actuaire. Indien een organisatie beschikt over een gedragscode die door DNB goedgekeurd

is, mogen de certificerend en adviserend actuaris van dezelfde organisatie komen. Er moet echter altijd sprake zijn van twee verschillende personen. De actuaris van de Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten is Towers Perrin. Dit geldt voor zowel de certificerende actuaris als voor de adviserende actuaris. De werkzaamheden worden goed gescheiden en het fondsbestuur is in het bezit van een heldere taakverdeling. Het werken met één kantoor is voor het fonds kostenbesparend.

Voor de accountant geeft de wet niet aan dat er sprake moet zijn van twee verschillende kantoren. Een accountant mag uiteraard niet zijn eigen werk controleren. De uitvoeringsorganisatie maakt het jaarverslag en de accountant controleert dit. De adviserend accountant geeft advies aan het bestuur.

Personalia Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten op 31 december 2007

Bestuur	Benoemd per	Aftredend per
De heer P.A. Blaas *	2 juli 2005	31 december 2010
De heer R.R. Knops (plv. secretaris)	3 november 1993	31 december 2011
De heer L.J. van Kuijck (voorzitter)	27 maart 1998	1 april 2012
De heer J.M.G. Munten	12 oktober 1983	31 december 2011
De heer A.B.M.J. van de Snepscheut (secretaris)	2 juli 2005	31 december 2010
De heer C. Spaan (plv. voorzitter) **	19 september 2001	31 december 2013
Mevrouw S.C. Wimmers- Van Gelder	1 januari 1998	31 december 2011
Mevrouw A.M. Wouters-Brongers	1 januari 2002	31 december 2010
De heer R. van Pommeren (aspirant bestuurslid)		

*: Per 31 december 2007 legde de heer P.A. Blaas zijn bestuurslidmaatschap neer en is een vacature ontstaan. Bestuursleden worden gekozen door DPF. Het bestuur van DPF is voornemens in 2008 aan de Algemene Ledenvergadering de heer. R. van Pommeren voor te dragen als opvolger van de heer Blaas. In het kader van de opvolging woont dhr. Van Pommeren sinds september 2007 als aspirant bestuurslid de bestuursvergaderingen bij.

** : De heer Spaan was aftredend per 31 december 2007 en is per dezelfde datum herbenoemd door DPF.

Dagelijks bestuur

De heer L.J. van Kuijck
De heer A.B.M.J. van de Snepscheut

Bestuur Deelnemersvereniging

De heer F.T.M. van den Bouwhuijsen uit Nijmegen (secretaris/penningmeester)
De heer J.J.H. Poen uit Laren (voorzitter)
Mevrouw E. Visser uit Bodegraven

Verantwoordingsorgaan

De heer F.T.M. van den Bouwhuijsen uit Nijmegen
De heer F.A. van Dijk uit Grevenbicht
De heer D.J. Driessens uit Vlagtwedde
De heer J.J.H. Poen uit Laren
Mevrouw E. Visser uit Bodegraven

Deelnemersraad

Naam	Aftredend per
De heer P. van den Adel	1 januari 2010
De heer W.J. Boonstra	1 januari 2010
De heer F.T.M. van den Bouwhuijsen *	1 januari 2013
De heer F.A. van Dijk *	1 januari 2013
De heer H.H.J.L. van Doorn *	1 januari 2013
De heer D.J. Driessens *	1 januari 2013
Mevrouw C.N.T.G. Fraats-Aardening	1 januari 2013
De heer J. van Gerwen	1 januari 2010
De heer P. Hobbelink	1 januari 2010

De heer F. Houvast *	1 januari 2013
De heer P. F. Klaver	1 januari 2010
De heer H.J. Kok	1 januari 2010
De heer M. Lankhorst	1 januari 2010
De heer J.S. Luijder *	1 januari 2013
De heer J.H.N.M. Meijs	1 januari 2010
De heer E. Melchert *	1 januari 2013
De heer A.N.P. van Ockenburg *	1 januari 2013
Mevrouw E.C. Odenthal	1 januari 2010
De heer H.J.M. Paauw *	1 januari 2013
De heer J.P.M. Pillen	1 januari 2010
De heer J.J.H. Poen	1 januari 2010
De heer F. Pothoven	1 januari 2010
De heer W.A. Roelofs *	1 januari 2013
De heer A.W.J. Roerdink	1 januari 2010
De heer L.F.J. Slabbers	1 januari 2010
De heer H.A.C. Spit *	1 januari 2013
Mevrouw E. Visser *	1 januari 2013
De heer R. Willemsen	1 januari 2013
vacature	1 januari 2013
vacature	1 januari 2010

**: aftredend en herbenoemd per 31 december 2007*

In de loop van 2007 hebben de heren J.P.F. van Gils, A.J. Opstal en J.A. Vissers hun lidmaatschap beëindigd.

Compliance officer

De heer A.B.M.J. van de Snepscheut

Commissie Beoordeling Invaliditeit

De heer Dr. H.W.A. Nijenhuis, arts te 's-Gravenhage

Mevrouw Dr. I. van Ham, arts te Nieuwegein

De heer H.N.M. van Rhee, fysiotherapeut te Oldenzaal

Commissie van Geschillen

De heer Mr. A.L. Asscher, advocaat te Amsterdam, voorzitter

Mevrouw Mr. A.J. Notebaard, actuaris te Amsterdam

De heer J.M.H. Rooders, fysiotherapeut te Tiel

Beleggingscommissie

De heer P.A. Blaas, bestuurslid (commissielid tot 31 december 2007)

De heer P.J. van Iersel, voorzitter

De heer R. van Pommeren

De heer P.A.A. van de Ven

Mevrouw A.M. Wouters-Brongers, bestuurslid

Communicatiecommissie

De heer J.M.G. Munten, bestuurslid

Mevrouw S.C. Wimmers-Van Gelder, bestuurslid

Werkgroepen

<i>Werkgroep</i>	<i>Bestuursleden</i>	<i>Opdracht</i>
<i>Werkgroep ALM</i>	De heer L.J. van Kuijck, De heer A.B.M.J. van de Snepscheut, Mevrouw A.M. Wouters-Brongers <i>De niet-bestuursleden:</i> De heer P.J. van Iersel, De heer P.A.A. van de Ven	Het begeleiden van de ALM-studie die in 2007 is gestart en afgerond.
<i>Werkgroep Contractsonderhandelingen</i>	De heer L.J. van Kuijck De heer C. Spaan <i>Niet-bestuurslid:</i> De heer P.J. van Iersel	Het voeren van contractonderhandelingen; resultaten worden ter definitieve goedkeuring voorgelegd aan het bestuur.
<i>Werkgroep Opvolging</i>	De heer P.A. Blaas (tot 31 december 2007), De heer L.J. van Kuijck, De heer J.M.G. Munten	Het opzetten en beschrijven van de procedure voor invulling van bestuurlijke vacatures.
<i>Werkgroep Pension Fund Governance</i>	De heer L.J. van Kuijck, De heer C. Spaan Mevrouw S.C. Wimmers-van Gelder	Vorbereiding van de invulling van wetsvoorschriften met betrekking tot zorgvuldig pensioenfondsbestuur. In 2008 is deze werkgroep omgezet in een commissie.
<i>Werkgroep Pensioenvoorziening Fysiotherapeuten</i>	De heer L.J. van Kuijck De heer J.M.G. Munten De heer A.B.M.J. van de Snepscheut	Het deelnemen in een overlegplatform met een bestuursdelegatie van DPF en KNGF waarin van gedachten wordt gewisseld over alles wat de pensioensituatie van deelnemers raakt.
<i>Werkgroep Pensioenontwikkelingen</i>	De heer R.R. Knops De heer C. Spaan	Het volgen van ontwikkelingen met betrekking tot wettelijk toezicht en wetgeving en het

Werkgroep

Bestuursleden

Opdracht

voorbereiden van wijziging van statuten en (pensioen-) reglement(en) die het gevolg zijn van die ontwikkelingen of van bestuursbeleid.

In 2008 wordt deze werkgroep onderdeel van de Commissie Pension Fund Governance.

Werkgroep Visieontwikkeling / voorbereiding wijziging regeling fase I:

De heer L.J. van Kuijck,
De heer C. Spaan
Mevrouw S.C. Wimmers-van Gelder

Het leveren van input aan het bestuur voor de totstandkoming van een visie over de pensioenregeling en vervolgens het voorbereiden van de implementatie van die visie in de pensioenregeling.

Certificerend Accountant

De heer J.W. Schoen RA, namens KPMG Accountants N.V. te 's Hertogenbosch

Adviserend Accountant

De heer J. Euser RA, namens Euser Business Advise te Vlissingen

Certificerend Actuaris

De heer Drs. M.R. Nadels AAG, namens Towers Perrin te Amsterdam

Adviserend Actuaris

De heer R. Kruijff AAG, namens Towers Perrin te Apeldoorn

Vermogensbeheerders

Grontmij | Kats & Waalwijk Vastgoedvermogensbeheer B.V. te Gorinchem. Grontmij • Kats & Waalwijk beschikt over ISO 9001 en ISO 14001 certificeringen.

Interpolis Pensioenen Vermogensbeheer B.V. te De Meern. Per 21 januari 2008 is de handelsnaam gewijzigd in Syntrus Achmea Vermogensbeheer. Interpolis Pensioenen Vermogensbeheer B.V. is in het bezit van een SAS70 Type I-verklaring.

Uitvoeringsorganisatie

Interpolis Pensioenbeheer B.V. te Tilburg. Interpolis Pensioenbeheer B.V. is voor de uitvoering van de werkzaamheden in het bezit van een algemene SAS70 Type II-verklaring voor beroepspensioenfondsen.

D. Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan (VO) van het fonds is in 2007 opgericht. Bij oprichting is een reglement vastgesteld op basis van de uitgangspunten van Pensioen Fund Governance. Hierbij zijn de frequentie van het overleg met het bestuur, de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het beleid en de verantwoording van het orgaan vastgesteld. Het VO treedt vanaf 2008 in werking en beoordeelt in dat jaar het boekjaar 2007.

Bevindingen en conclusie

Het VO is pas per 1 januari 2008 in werking getreden en heeft hierdoor nog geen bevindingen en/of conclusie kunnen trekken ten aanzien van het in 2007 gevoerde beleid van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten.

Tilburg, 18 juni 2008

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten
Het Verantwoordingsorgaan

E. Bestuursverslag

Externe pensioenontwikkelingen

Implementatie Wet verplichte beroepspensioenregeling

Het jaar 2007 heeft voor het fonds voor een groot deel in het teken gestaan van de Wvb De pensioenregeling, de administratie en de verslaglegging moesten daarop worden afgestemd.

Verder heeft het fonds de statuten aangepast en het pensioenreglement geheel gewijzigd.

Elders in dit jaarverslag worden de verdere inhoudelijke wijzigingen in de pensioenregeling behandeld.

Indexatielabel

Ook op wetgevingsgebied kwam dit jaar de Wvb nog regelmatig aan de orde. Halverwege het jaar bleek al dat het niet realiseerbaar was om op tijd een indexatielabel te ontwikkelen. De Wvb schrijft voor dat pensioenfondsen vanaf 1 januari 2008 bij het geven van informatie over het toeslagbeleid een beeldende en kwalitatieve maatstaf moeten gebruiken, het zogenaamde indexatielabel. Het label zou worden ontwikkeld door de pensioensector gezamenlijk. Daarbij waren betrokken het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), De Stichting van de Arbeid (STAR), de Autoriteit Financiële Markten (AFM), DNB en de pensioenkoepels. De sector heeft een poging ondernomen, maar 1 januari 2008 is niet gehaald. Er zijn echter vorderingen gemaakt en de contouren van het label worden al zichtbaar, maar er is nog veel te doen. De regelgeving over het indexatielabel wordt per 1 januari 2009 ingevoerd. Dat zou als gevolg hebben dat het label voor het eerst gebruikt moet worden in de communicatie van 2009.

Vrijwillige voortzetting

Uit de Wvb vloeit ook de discussie voort over pensioenopbouw voor zelfstandigen. Bij de parlementaire behandeling van de Wvb is een amendement aangenomen waardoor voor zelfstandigen vanaf 1 januari 2007 een verlengde termijn van tien jaar vrijwillige voortzetting mogelijk is geworden. In het amendement werd de regering gevraagd te zorgen voor fiscale facilitering van deze wijziging. Op grond van de bestaande wetgeving is de fiscale facilitering van vrijwillige voortzetting namelijk beperkt tot drie jaar.

De fiscale facilitering kwam aan de orde in een brief van 7 september 2007 aan de Tweede Kamer van minister Donner (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) samen met staatssecretaris De Jager (Financiën) over de pensioenopbouw van zelfstandigen. De heren Donner en De Jager zijn van mening dat er binnen het huidige stelsel voldoende mogelijkheden zijn voor zelfstandigen om pensioen op te bouwen, zowel in de tweede als in de derde pijler. Het is de verantwoordelijkheid van de zelfstandige zelf om daar dan ook gebruik van te maken. Voor de overheid is er naar hun mening verder geen rol weggelegd. Specifiek wat betreft de 10-jaarstermijn voor vrijwillige voortzetting van zelfstandigen meldt de regering dat hier geen fiscale facilitering voor zal komen. De regering is namelijk van mening dat dit onverenigbaar is met het uitgangspunt van gelijke behandeling. Zelfstandigen die hebben deelgenomen aan een pensioenregeling zouden hierdoor bevoordeeld worden ten opzichte van zelfstandigen die niet aan een pensioenregeling hebben deelgenomen of hebben kunnen deelnemen.

Het fonds heeft naar aanleiding van deze discussie besloten de toegestane termijn van vrijwillige voortzetting voor zelfstandigen gelijk te houden met de andere deelnemers. Het fonds heeft in zijn reglement opgenomen dat de deelnemers hun pensioenopbouw mogen voortzetten voor een periode van drie jaar. Eventuele fiscale gevolgen zijn voor de deelnemer zelf.

Veegwet Wvb

Voor het ministerie van SZW waren diverse onvolkomenheden in de PW, Wvb en enige andere wetten aanleiding om een aanpassingswetsvoorstel (een Veegwet) op te stellen. Daarin wordt een aantal kennelijke fouten en omissies in deze wetten hersteld, maar er komen ook beleidswijzigingen aan de orde. Het wetsvoorstel is in het verslagjaar behandeld in de Tweede Kamer, de behandeling door de Eerste Kamer heeft in 2008 plaatsgevonden.

Een nieuwe ontwikkeling die tijdens de behandeling van de Veegwet op initiatief van pensioenfondsen in

de wet is opgenomen, betreft de administratie van kleine pensioenen. De Veegwet maakt het voor pensioenfondsen mogelijk om aan (gewezen) deelnemers met een klein pensioen elektronisch informatie ter beschikking te stellen, zonder dat daarvoor voorafgaand toestemming nodig is. De Tweede Kamer wil daarmee voorkomen dat kleine pensioenen worden afgekocht omdat de kosten van schriftelijke informatieverstrekking te hoog worden in verhouding tot de waarde van de aanspraken. De gedachte is dat pensioenfondsen eerder zullen beslissen om kleine pensioenen niet af te kopen als de uitvoeringskosten lager zijn. Elektronische informatieverstrekking kan bijvoorbeeld geschieden door gebruik te maken van een webportal waarop alle voor de (gewezen) deelnemer relevante informatie ter beschikking wordt gesteld. Via de webportal zou een (gewezen) deelnemer ook een e-mailtenderingservice kunnen inschakelen. Pensioenfondsen kunnen zelf beslissen of ze van deze mogelijkheid gebruik willen maken. Voorbehoud bij deze mogelijkheid is nog wel dat de (gewezen) deelnemer bezwaar kan maken tegen elektronische verstrekking. Dan moet alsnog schriftelijk informatie worden verstrekt. Ook als blijkt dat het bij het pensioenfonds bekende emailadres onjuist is moet de informatie alsnog schriftelijk worden verstrekt. Het fonds heeft nog geen besluit genomen of het van deze mogelijkheid gebruik gaat maken.

Coalitieakkoord Balkenende IV, gepensioneerden betalen mee aan lasten AOW

In februari van het verslagjaar is het nieuwe kabinet Balkenende IV tot stand gekomen. Het coalitieakkoord bevat onder meer afspraken over de belasting van aanvullende pensioenen. Het kabinet wil in de toekomst gepensioneerden die vroeg met pensioen gaan meer laten bijdragen aan de kosten van de AOW. In het spraakgebruik wordt daar de term "Bosbelasting" wel voor gebruikt. De maatregel houdt in dat mensen die voor hun 65^e stoppen met werken, na hun 65^e extra belasting betalen. Hoe eerder iemand stopt, hoe hoger de boete na je 65^e.

De maatregel gaat gelden vanaf 1 januari 2011 voor iedereen die na 1945 geboren is. Dat gebeurt in de vorm van een extra belastingheffing die jaarlijks wordt verhoogd met 0,6% totdat in 2040 het maximum van 17,9% wordt bereikt. De heffing wordt naar draagkracht geheven over het aanvullende pensioen boven de € 18.000 tot het maximum van de tweede schijf (momenteel ca. € 31.500). De heffing naar rato komt te vervallen naarmate de werknemer langer doorwerkt tussen 63- en 65 jarige leeftijd. Bij doorwerken tot 65 jaar bedraagt de heffing per saldo dan nul.

Na de bekendmaking van het akkoord zijn er van diverse kanten bedenkingen geuit tegen het voornemen. Dat zijn niet alleen politieke bezwaren maar ook wordt getwijfeld aan de uitvoerbaarheid van de maatregel door de belastingdienst. Die twijfel is ook op zijn plaats als het gaat over de uitvoerbaarheid door pensioenfondsen. Over de precieze details van de regeling is overigens nog weinig bekend. Het coalitieakkoord vermeldt dat de regering in overleg zal treden met sociale partners over de gevolgen van deze maatregel voor de zware beroepen. Daarbij zullen mogelijk ook uitvoeringsaspecten aan de orde komen.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In de politiek is de vraag aan de orde geweest of pensioenfondsen bij het beleggen van hun vermogen voldoende rekenschap geven van hun maatschappelijke verantwoordelijkheden. Standpunt van minister Donner in de Tweede Kamer was dat pensioenfondsen zelf verantwoordelijk zijn voor hun beleggingsbeleid en dat hij, mede gezien recente initiatieven van pensioenkoepels, vertrouwen heeft in een goede aanpak. Hij is niet van plan om in te grijpen. Pensioenfondsen moeten in het kader van de 'Principes voor goed pensioenfondsbestuur' verantwoording over het beleggingsbeleid afleggen aan hun belangengroepen (aan het Verantwoordingsorgaan) en dat is naar de mening van de minister voldoende. In april 2007 besloten de koepels van pensioenfondsen (VB, Opf en UvB), om een Praktische Commissie in te stellen. De commissie heeft een rapport opgesteld dat pensioenfondsen kan ondersteunen bij het operationaliseren en uitvoeren van verantwoord beleggen. Het rapport 'De gearriveerde toekomst' is op 14 november 2007 aangeboden aan minister Donner. De essentie van het rapport is dat pensioenfondsen

een visie formuleren, een beleid ontwikkelen, het beleid implementeren en over het geheel verantwoording moeten afleggen.

Het fonds is zich bewust van haar maatschappelijke functie en verantwoordelijkheden. Vandaar dat het bestuur heeft besloten zich verder te verdiepen in het onderwerp verantwoord beleggen met als doel op dit gebied beleid te ontwikkelen en uit te voeren. Vandaar dat het fonds in de loop van 2007 overleg heeft gevoerd met haar aandelenmanager Russell Investments, teneinde te overleggen over de mogelijkheden tot het voeren van een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid binnen het multimanagers-concept. Een ander initiatief op dit gebied werd door het fonds genomen tijdens de viering van het dertigjarig bestaan van het fonds op 28 maart 2008, waarbij het programma voor een belangrijk deel in het teken stond van het onderwerp 'maatschappelijk verantwoord beleggen'. Het fonds heeft de intentie om in de loop van 2008 beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen verder gestalte te geven.

Europese richtlijn waardeoverdracht (Portability richtlijn)

Minister Donner heeft op 30 mei 2007, mede naar aanleiding van een motie uit de Tweede Kamer, in de Europese Raad van Ministers laten weten dat Nederland niet kan instemmen met het huidige concept voor de Europese richtlijn waardeoverdracht van pensioenen. Dat heeft er aan bijgedragen dat de verdere behandeling van de concept-richtlijn is stopgezet. Dat betekent overigens niet dat dit dossier stil is komen te liggen. De Europese Commissie heeft op 9 oktober 2007 een herzien richtlijnvoorstel gepresenteerd. Daarin staat niet langer de overdraagbaarheid van pensioenen centraal, maar wel de arbeidsmobiliteit binnen lidstaten. Het vergemakkelijken van de arbeidsmobiliteit moet worden bereikt door het verbeteren van de opbouw en waardevastheid van aanvullende pensioenrechten. De Raad en het Europees Parlement zullen nu de tweede lezing aanvragen waarin overeenstemming gevonden moet worden over de nieuwe tekst.

Verbetering deskundigheid pensioenfondsbesturen

De Pensioenkoepels (VB, Opf en UvB) hebben op 16 april 2007 een Plan van Aanpak gepresenteerd inzake de deskundigheidsbevordering van pensioenfondsen. Het plan is een reactie op de eind 2006 uitgebrachte intentieverklaring van de Stichting van de Arbeid (STAR) en het Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO). De STAR en het CSO verzochten de pensioenkoepels om stappen te ondernemen teneinde de deskundigheid bij pensioenfondsen te verbeteren. Het betreft deskundigheid van bestuursleden, maar ook van leden van deelnemersraden en verantwoordingsorganen.

In het Plan van Aanpak zijn standaardnormen, de zogenaamde eindtermen, vastgesteld waaraan de deskundigheid getoetst kan worden. Zowel voor de individuele bestuurder als voor besturen als geheel. Voor leden van deelnemersraden en voor leden van verantwoordingsorganen zijn er aangepaste normen. Verder worden eisen gesteld aan pensioenopleidingen en cursussen.

De koepels hopen op deze manier de bij hun aangesloten pensioenfondsen faciliteiten te bieden om hun deskundigheid te verbeteren. En daarnaast doen de koepels een oproep aan hun leden om gebruik te maken van de faciliteiten. Het fonds heeft per 1 januari 2008 een nieuw deskundigheidsplan vastgesteld dat voldoet aan bovenstaande normen.

Wijzigingen in FVP regeling

In december van het verslagjaar heeft het bestuur van de Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering (FVP) bekendgemaakt dat de FVP-regeling wederom een jaar langer zal blijven bestaan en nu per 1 januari 2010 zal worden stopgezet. Dat houdt in dat ook werknemers die tussen 1 januari 2009 en 1 januari 2010 in de WW terechtkomen, nog in aanmerking kunnen komen voor een FVP-bijdrage. Verlenging van de regeling werd mogelijk door goede beleggingsopbrengsten en minder WW-gevallen. Als altijd maakt het FVP wel het voorbehoud dat er geen harde garanties worden gegeven. Als het geld op is, dan houdt de regeling op.

Wet Financieel Toezicht (Wft)

Per 1 januari 2007 is Wft in werking getreden. De Wft is een kaderwet waarin het gehele spectrum van toezichtswetgeving op financiële instelling is opgenomen. Zowel het prudentieel toezicht, uitgeoefend door DNB, als het gedragstoezicht, uitgeoefend door de Autoriteit Financiële Markten (AFM). In de Wft is veel bestaande wetgeving geïncorporeerd. Daarbij is de oude wetgeving ingetrokken en daaronder zijn ook wetten waarmee pensioenfondsen te maken hadden. Dat zijn bijvoorbeeld de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 (Wtv 1993) en de Wet financiële dienstverlening (Wfd).

Bij de totstandkoming van de PW en Wvb is uitgebreid stilgestaan bij de vraag of een pensioenfonds onder de Wft zou moeten vallen. Uitkomst van de discussie is dat de Wft grotendeels niet van toepassing is op een pensioenfonds. Het toezicht op pensioenregelingen en pensioenfondsen is immers al geregeld in de PW en de Wvb.

Toch heeft een pensioenfonds op sommige punten wel te maken met de Wft. Dat betreft bijvoorbeeld de voorschriften die in de Code Tabaksblad zijn opgenomen voor institutionele beleggers. De naleving van deze voorschriften is nu verankerd in de Wft en van toepassing verklaard op alle institutionele beleggers, waartoe pensioenfondsen expliciet worden gerekend. Gevolg is dat een pensioenfonds voor boekjaren vanaf 1 januari 2007 moet aangeven in hoeverre het fonds de voorschriften (Principes en best practice bepalingen) naleeft, of gemotiveerd moet uiteenzetten waarom het van naleving afziet. De voorschriften voor institutionele beleggers betreffen voornamelijk het al dan niet uitoefenen van het stemrecht op aandelen die tot de handel op een markt in financiële instrumenten zijn toegelaten.

Verder is de regelgeving betreffende het effectentypisch gedragstoezicht (ETGT) met ingang van 1 januari 2007 opgenomen in de Wft en in het Besluit marktmisbruik Wft. Daarbij is de regelgeving ook aangepast. Nieuw is dat voor alle pensioenfondsen algemene bepalingen gaan gelden voor het optreden op markten in financiële instrumenten. Een pensioenfonds moet bijvoorbeeld adequate maatregelen hebben genomen om te voorkomen dat koersgevoelige informatie bekend wordt buiten het fonds. Ook moet elk pensioenfonds een compliance-officer aanwijzen. Met ingang van 1 maart 2008 heeft de Stichting Pensioenfondsen voor Fysiotherapeuten het Nederlandse Compliance Instituut (NCI) aangewezen als externe compliance officer.

Voor de specifieke regels wat betreft gedragsregels voor privé-transacties geldt nog steeds dat de bepalingen alleen van toepassing zijn op een pensioenfonds als het transactievolume van de jaarlijkse effectentransacties hoger is dan € 20 miljoen. Daarbij geldt dat voor de bepaling van het volume alleen transacties worden meegeteld voor zover het fonds invloed kan uitoefenen op de individuele transacties. Het fonds was om deze reden tot eind 2006 vrijgesteld van het ETGT en het fonds is van mening dat ook onder de nieuwe regelgeving vooralsnog geen insiderregeling vereist is. Wel heeft het fonds per 1 januari 2008 een nieuwe gedragscode ingevoerd waarin een regeling koersgevoelige informatie is opgenomen. Voor het opstellen van de nieuwe gedragscode zal het fonds gebruik maken van de nieuwe modelgedragscode die begin 2008 door de pensioenkoepels is vastgesteld. Het model is afgestemd op de Wft en de meest recente wijzigingen daarin.

Interne pensioenontwikkelingen

Goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance)

Dit hoofdstuk betreft de kwaliteit van het bestuur van het pensioenfonds. De wet- en regelgeving op dit gebied is in het verslagjaar weinig veranderd. Bij de behandeling van de Veegwet in de Tweede Kamer is wel veel gesproken over de vormgeving van medezeggenschap door gepensioneerden maar dat heeft niet geleid tot andere regels. Bepalend zijn nog steeds de Principes voor goed pensioenfondsbestuur zoals in december 2005 vastgesteld door de STAR. De 32 Principes hebben tot doel de kwaliteit, de zorgvuldigheid en de openheid van pensioenfondsen in Nederland op een hoger plan te brengen. Het gaat om de onderdelen zorgvuldig bestuur; transparantie, openheid en communicatie; deskundigheid; verantwoording en intern toezicht. Uitgangspunt is dat een pensioenfondsbestuur helder voor ogen moet hebben waarvoor het verantwoordelijk is, hoe die verantwoordelijkheid wordt gedragen, hoe het interne toezicht is geregeld en hoe en aan wie verantwoording wordt afgelegd.

De Principes zijn per 1 januari 2007 verankerd in de Wvb en van pensioenfondsen wordt verwacht dat ze de Principes vóór 1 januari 2008 hebben geïmplementeerd. DNB heeft in het verslagjaar een enquête gehouden onder pensioenfondsen over de vorderingen in implementatie van de Principes. Ook het fonds heeft meegewerkt aan de enquête. DNB heeft laten blijken dat de resultaten in algemene zin teleurstellend waren, maar heeft ze ten tijde van het opstellen van dit verslag nog niet gepubliceerd.

Het fonds geeft in dit hoofdstuk weer op welke manier het zelf gewerkt heeft aan invoering van de Principes en verbeteringen op bestuurlijk gebied.

Integere bedrijfsvoering

Het beleid van een fonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 138 van de Wvb. Dit houdt onder meer in:

- Adequate administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) en risicobeheersing
- Analyse en beheersing van integriteitsrisico's
- Voorkomen van belangenverstremming
- Duurzame beheersing van (financiële) risico's
- Ten minste eenmaal per drie jaar een continuïteitsanalyse.

Zorgvuldig bestuur

Het pensioenfondsbestuur is zich bewust van zijn verantwoordelijkheden. Daarnaast weet het bestuur hoe het deze verantwoordelijkheden moet dragen en aan wie het verantwoording aflegt. Onder de verantwoordelijkheden van het bestuur valt het naleven van de statuten, de reglementen, de relevante wet- en regelgeving en het beheersen van de risico's. Daarbij stelt het bestuur zich onafhankelijk op ten opzichte van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Daarnaast heeft het bestuur een klachtenprocedure opgesteld naast de al bestaande geschillenprocedure. De eindverantwoordelijkheid voor de administratieve organisatie en de externe uitvoerders ligt tot slot ook bij het bestuur.

Openheid

Het bestuur heeft begin 2007 een werkgroep Pension Fund Governance (PFG) ingesteld met als doel om de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur tijdig te implementeren. Deze werkgroep is op basis van een zogenaamde PFG-scan aan het werk gegaan. Gedurende het jaar 2007 heeft de werkgroep diverse onderwerpen namens het bestuur voorbereid. Dit heeft onder meer geleid tot:

- het instellen van een Verantwoordingsorgaan (bestaande uit het bestuur van de Deelnemersvereniging Pensioenfonds Fysiotherapeuten, aangevuld met twee leden van de Verenigingsraad, waarvan ten minste een gepensioneerde deelnemer);
- het inrichten van het Intern Toezicht (visitatiecommissie ééns per jaar, voor het eerst in maart 2008);
- het realiseren van Zorgvuldig bestuur (deskundigheid, transparantie), waaronder:

- aanscherpen deskundigheidsplan bestuur
- het opstellen van een klachtenprocedure en het publiceren daarvan op de website
- implementatie evaluatieprotocol bestuur
- opzet risicomanagement
- taakopdrachten commissies vastleggen.

Communicatie

In het verslagjaar is veel aandacht besteed aan communicatie. Op basis van de beleidsregel toeslagenmatrix en in overeenstemming met de eisen van de Wvb is voor de door het fonds uitgevoerde pensioenregeling het beleid, de ambitie en de financiering van de indexatie vastgesteld. Het pensioenreglement is hiermee in overeenstemming gebracht. In overeenstemming met de door de koepels geïntroduceerde doelstelling om eenvormige, eenduidige en duidelijke pensioenoverzichten te verstrekken (uniform pensioenoverzicht, UPO) wordt in 2008 aan alle deelnemers een pensioenoverzicht op basis van de huidige regeling uitgereikt. Het bestuur heeft ook in 2008 aandacht voor optimalisering van de communicatie met deelnemers over hun individuele pensioensituatie.

Het bestuur vindt het belangrijk dat deelnemers goed op de hoogte zijn van de mogelijkheden die de pensioenregeling voor fysiotherapeuten biedt. Het pensioenfonds heeft hiervoor een communicatieplan vastgesteld. De communicatiecommissie bewaakt de uitvoering van het communicatieplan. De communicatiecommissie is in het verslagjaar zeven maal bijeen geweest.

Deskundigheidsbevordering

In het afgelopen jaar is opnieuw veel aandacht besteed aan de deskundigheidsbevordering van het bestuur. Het bestuur is hierbij uitgegaan van de eisen die zijn vastgelegd in het plan van aanpak Deskundigheidsbevordering van VB, OPF en UvB d.d. 16 april 2007.

Het bestuur heeft een deskundigheidsplan opgesteld. In dat plan is een deskundigheidsverdeling opgenomen. Het deskundigheidsplan inventariseert in hoeverre de vereiste deskundigheden binnen het bestuur voorhanden zijn, en indien en voor zover niet voorhanden, op welke wijze een verbetering van die deskundigheden wordt bewerkstelligd.

Elk bestuurslid zorgt voor het verwerven en onderhouden van voldoende kennis op pensioengebied om zijn verantwoordelijkheid als bestuurslid waar te kunnen maken. Waar nodig zal hij zijn kennis uitbreiden door het volgen van opleiding en cursussen. Daarnaast worden aan bestuursleden vakbladen aangeboden.

In de uitvoering van zijn taken laat het bestuur zich bijstaan door adviseurs op diverse gebieden (accountancy, actuariële zaken, juridische zaken, communicatie).

Intern toezicht en verantwoordingsorgaan

Het bestuur van het fonds besteedt conform de Wvb en de daarin opgenomen eisen voor goed pensioenfondsbestuur veel aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing. Reglementair is bepaald hoe het bestuur omgaat met de rol als bestuur en invulling geeft aan begrippen als goed bestuur, verantwoording en intern toezicht.

Vanaf 2008 is het verantwoordingsorgaan (VO) actief. Het VO bestaat uit een vertegenwoordiging van actieve deelnemers en pensioengerechtigden. De opbouw is zodanig dat zoveel mogelijk wordt samengewerkt met de deelnemersvereniging teneinde overlapping te voorkomen. De verantwoording die het bestuur aflegt is onderdeel van de jaarverslagcyclus. Ook het formele overleg tussen bestuur en VO is daar onderdeel van.

De opzet en inhoud van het jaarverslag zijn meer toegesneden op de verantwoordingswijze. In de toekomst zal in het jaarverslag separaat verslag worden gedaan van de bevindingen van het VO ten

aanzien van het gevoerde beleid.

Voor het Intern Toezicht is gekozen voor een visitatiecommissie. Deze commissie beoordeelt jaarlijks de beleids- en bestuursprocedures en -processen, de checks and balances, de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkingsgraad van) het pensioenfonds.

Beoordeling van functioneren van bestuurders

Het bestuur bespreekt jaarlijks zijn eigen functioneren en het functioneren van de door het bestuur ingestelde commissies. Elk jaar vindt verder een aparte bestuursevaluatie plaats binnen het bestuur als geheel. Hierin zal vanaf 2008 ook de rapportage van de externe compliance officer over de naleving van de gedragscode worden betrokken. De bestuurs sessie wordt door een externe gesprekspartner begeleid. Tevens vinden functioneringsgesprekken met alle individuele bestuursleden plaats. Voor een correcte gang van zaken is een helder protocol opgesteld.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur heeft geen kennis genomen van overtredingen van wet- en regelgeving die het pensioenfonds betreffen.

Gedragscode

Ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik of oneigenlijk gebruik van de bij de stichting aanwezige informatie heeft het bestuur de bestaande gedragscode aangescherpt. Deze gedragscode geldt voor de bestuursleden en kan ook gelden voor door het bestuur aangewezen personen en instanties. U hebt hierover al kunnen lezen bij het onderwerp 'Wet Financieel Toezicht'.

Uitbesteding

Het bestuur heeft diverse malen overleg gevoerd met de uitvoeringsorganisaties over de dienstverleningsovereenkomsten en de service-level-agreements. Daarnaast heeft het bestuur kennis genomen van de SAS70-verklaringen danwel ISO certificeringen die de uitvoerders in hun bezit hebben.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur van het fonds heeft het afgelopen jaar tien maal vergaderd. De belangrijkste onderwerpen waren de modernisering van de pensioenregeling, aanpassingen van statuten en reglement aan de Wvb de ALM studie en Pension Fund Governance.

Pensioenregeling

Het pensioenfonds is een beroepspensioenfonds als bedoeld in artikel 1 lid 1 sub j van de Wvb. Het pensioenreglement is voor het laatst gewijzigd per 1 januari 2008. Gedurende 2007 heeft er een herschrijving van de regeling en daarmee van het reglement plaatsgevonden. Ook zijn veel aanpassingen aangebracht in het kader van de Wvb.

De door het pensioenfonds verzekerde pensioenregeling werd in 2007 gekarakteriseerd als een vaste bedragenregeling. Vanaf 2008 wordt de door de Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten uitgevoerde pensioenregeling gekarakteriseerd als een uitkeringsregeling in de zin van de Wvb.

Pensioenregeling tot en met 31 december 2007.

Deelnemerschap

Een verplichte deelnemer/deelneemster (in dit jaarverslag verder aangeduid als deelnemer) is iedere fysiotherapeut die in Nederland als zodanig werkzaam is en de pensioendatum nog niet heeft bereikt. Ook wanneer een fysiotherapeut werkt als invaller, waarnemer of uitzendkracht voldoet deze aan de voorwaarden van verplichte deelname. Fysiotherapeuten in loondienst, op wie de pensioenregeling van

het ABP, dan wel een andere pensioenvoorziening die gelijkwaardig is, van toepassing is, zijn vrijgesteld van deelneming. Zij moeten het bestuur daar schriftelijk om verzoeken en de instemming van het bestuur verkrijgen.

Pensioenpremie

Onze pensioenregeling is een zogenaamde 'vaste bedragenregeling'. Dat betekent dat de pensioenopbouw het eerste uitgangspunt is voor de berekening van de pensioenpremie van de individuele deelnemer.

De pensioenpremie is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- § Vanaf 1 januari 2007 is een doorsneepremie, onafhankelijk van leeftijd en geslacht, van toepassing. Deze doorsneepremie is opgebouwd uit de volgende onderdelen:
 - premie voor de opbouw van de nominale aanspraken op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen plus de voorwaardelijke welvaartvastheidsbescherming van deze aanspraken
- premie voor de dekking van het sterfterisico;
De premie dient voor de verzekering van een aanvullend nabestaandenpensioen.
Voor de bepaling van de sterftetekansen wordt voor mannen uitgegaan van de tafel GBM 1995-2000 met twee jaar leeftijdsterugstelling. Voor vrouwen geldt de tafel GBV 1995-2000 met twee jaar leeftijdsterugstelling.
- § opslag in de premie voor de dekking van het risico van premieovername bij arbeidsongeschiktheid;
De opslag bedraagt 4% van de premie. Bij blijvende arbeidsongeschiktheid kan de premiebetaling geheel worden overgenomen door het pensioenfonds volgens daarvoor gestelde regels.
- § opslag in de premie voor dekking van de kosten;
Gedurende de jaren waarin aanspraken worden opgebouwd geldt een kostenopslag van 6% van de premie.

De deelnemer heeft in het verslagjaar de mogelijkheid om naast de premie voor het normpensioen pensioenpremie te betalen voor een vrijwillig aanvullende verzekering of eenmalig koopsommen te storten.

Pensioenopbouw

De pensioenregeling kent een ouderdomspensioen, een partnerpensioen en een wezenpensioen. Deze pensioenen kunnen uit de volgende onderdelen bestaan:

- pensioen uit premiebetaling door deelnemers: periode na 1 april 1978;
- pensioen uit door ziekenfondsen op naam van de fysiotherapeuten gestorte pensioengelden: periode van 1968 tot 1 april 1978;
- pensioen uit backservice: periode van 1960 tot 1968.

Daarnaast is er sprake van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en zijn keuzemogelijkheden voor de deelnemers op de pensioendatum. Hierna worden de pensioenen en de keuzemogelijkheden kort toegelicht.

Ouderdomspensioen

Door jaarlijks pensioenpremie te betalen, bouwt een deelnemer elk jaar verder op aan zijn ouderdomspensioen. Het *ouderdomspensioen* bedraagt voor iedere maand waarover voor 1 januari 1984 een koopsom is voldaan € 5,67 en voor iedere maand waarover na 1 januari 1984 een koopsom is voldaan € 6,24. Het ouderdomspensioen wordt uitgekeerd vanaf de 65-jarige leeftijd. Een deelnemer kan op de pensioendatum zijn pensioen aanpassen aan zijn situatie en zijn wensen van dat moment.

Partnerpensioen

De jaarlijkse opbouw van het partnerpensioen is gelijk aan 70% van de jaarlijkse opbouw van

ouderdomspensioen.

Wanneer een actieve deelnemer onverhoopt komt te overlijden, is er voor de partner een partnerpensioen beschikbaar van 70% van het bereikbare ouderdomspensioen dat de deelnemer tot de pensioendatum zou hebben opgebouwd. Onder partner wordt verstaan de echtgeno(o)t(e), de geregistreeerde partner of degene die met de deelnemer ongehuwd samenwoont. Ongehuwd samenwonenden moeten de partner wel zelf aanmelden bij het pensioenfonds en een notariële samenlevingsovereenkomst overleggen.

Bijzonder partnerpensioen

Wanneer het huwelijk van de deelnemer vóór de pensioendatum is ontbonden of (vanaf 1 januari 2007) een samenlevingsovereenkomst met partnerpensioen is beëindigd, krijgt de gewezen partner een recht op bijzonder partnerpensioen. Deze bedraagt 70% van het ouderdomspensioen, opgebouwd tot de 1ste van de maand van scheiding of ontbinding van de samenlevingsovereenkomst, eventueel verminderd met de aanspraken van vorige partners.

Wezenpensioen

Bij overlijden van de deelnemer, de gewezen deelnemer of de gepensioneerde deelnemer hebben zijn kinderen (standaard tot 18 jaar en onder voorwaarden uiterlijk tot 27 jaar) recht op een wezenpensioen. Het wezenpensioen bedraagt 14% van het ouderdomspensioen. Indien overlijden plaatsvindt voor de pensioendatum, wordt uitgegaan van het ouderdomspensioen dat de actieve deelnemer zou hebben bereikt als deze deelnemer tot de pensioendatum deelnemer zou zijn gebleven.

Premievrijstelling bij algehele blijvende arbeidsongeschiktheid

De pensioenregeling voorziet in een premievrije pensioenopbouw bij algehele blijvende beroepsarbeidsongeschiktheid, of andere werkzaamheden die voor zijn krachten en bekwaamheden zijn berekend en die met het oog op zijn opleiding en vroegere werkzaamheden in redelijkheid van hem kunnen worden verlangd.

Voor het toekennen van premievrijstelling moet de deelnemer voldoen aan de voorwaarden die zijn opgenomen in het pensioenreglement. Als een dergelijke vrijstelling wordt toegekend, zet de deelnemer zijn pensioenopbouw voort, zonder dat de deelnemer verder een pensioenpremie hoeft af te dragen.

Keuzemogelijkheden bij pensioeningang

De jaarlijks in te kopen pensioenen en de te verzekeren pensioenen worden bepaald aan de hand van een vast bedrag voor elk jaar van deelname. De pensioenleeftijd is 'standaard' 65 jaar. Een deelnemer heeft de mogelijkheid om op zijn pensioendatum zijn pensioen aan te passen aan zijn situatie en zijn wensen van dat moment.

Bij pensioeningang informeert het pensioenfonds de deelnemer over de uitkomsten van de diverse mogelijkheden, dit aan de hand van individuele berekeningen.

Pensioeningang

Het ouderdomspensioen gaat standaard in op de eerste dag van de maand volgend op de 65-ste verjaardag. Het ouderdomspensioen eindigt op de laatste dag van de maand van zijn overlijden. De deelnemer kan ervoor kiezen de pensioenleeftijd maximaal vijf jaar te vervroegen. De pensioenaanspraken (het ouderdomspensioen en het partnerpensioen) worden dan lager. Uitstel van de ingangsdatum is mogelijk tot de 70-jarige leeftijd. Uitstel van de ingangsdatum van het ouderdomspensioen kan alleen worden verleend als de deelnemer gedurende de periode van uitstel als fysiotherapeut werkzaam blijft. Het ouderdomspensioen, en daarmee het partnerpensioen, wordt in dat geval hoger.

Ruilen partnerpensioen in ouderdompensioen

Sinds 2006 heeft de deelnemer op de pensioendatum de mogelijkheid het opgebouwde partnerpensioen om te zetten in een hoger ouderdompensioen. Als de deelnemer daarvoor kiest, betekent dit dat zijn partner geen partnerpensioen krijgt als de deelnemer komt te overlijden. Uitrui kan alleen als de partner van de deelnemer daar schriftelijk toestemming voor geeft.

Het partnerpensioen dat de deelnemer tijdens zijn huwelijk, geregistreerd partnerschap of notariële samenlevingsverband voor zijn eventuele ex-partner heeft opgebouwd komt niet voor uitruil in aanmerking.

Conversie

De deelnemer of gewezen deelnemer kan bij ingang van het ouderdompensioen, in plaats van het reglementaire pensioen, kiezen voor een zodanig herberekende pensioenaanspraak, dat een toekomstige jaarlijkse stijging van 3% of 1,75% wordt verwerkt in een hoger aanvangspensioen. Door de keuze voor de hoge conversie stijgt de pensioenuitkering jaarlijks met 3% minder dan de niet geconverteerde pensioenen. Voor de deelnemers die hebben gekozen voor de lage conversie wordt de totale toeslag op overeenkomstige wijze verminderd met 1,75%. Mocht de totale verhoging in enig jaar gelijk aan de conversiekeuze zijn, dan stijgt het pensioen voor deze deelnemers niet. Mocht de verhoging in enig jaar nihil zijn, dan betekent dit dat het pensioen voor deze deelnemers met respectievelijk 3% en 1,75% daalt.

Automatische incasso

Sinds 2006 heeft de deelnemer de keuze om zijn premie automatisch door het pensioenfonds te laten incasseren.

Pensioenregeling vanaf 1 januari 2008

Voor 2008 heeft het bestuur in 2007 een regeling opgesteld die aan alle nieuwe wettelijke bepalingen voldoet. Het doel hierbij was om de pensioenregeling zowel voor de deelnemer als voor het pensioenfonds eenvoudig te maken en de uitvoeringskosten van de regeling te reduceren.

Naar aanleiding van de Wvb moest de regeling en daarmee het reglement op een aantal punten gewijzigd worden. Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen toegelicht. Naast deze wijzigingen zijn ook een groot aantal termen aangepast en kleine wijzigingen doorgevoerd.

Vanaf 1 januari 2008 is de pensioenregeling te kwalificeren als een uitkeringsregeling. De regeling is een geïndexeerde middelloonregeling.

Basis voor de pensioenopbouw

De pensioengrondslag in enig jaar vormt de basis voor het te bereiken pensioen. De pensioengrondslag is gelijk aan het beroepsinkomen van de deelnemer in dat jaar, verminderd met een franchise. Het voor de pensioenopbouw in aanmerking te nemen beroepsinkomen is gemaximeerd. Per 1 januari 2008 is dit maximum gelijk aan € 35.200 voor fysiotherapeuten in loondienst en gelijk aan € 44.200 voor zelfstandig werkende fysiotherapeuten. De franchise is per 1 januari 2008 gelijk aan € 12.288.

Ouderdompensioen

Het jaarlijks op te bouwen ouderdompensioen bedraagt voor fysiotherapeuten in loondienst 0,57% van de jaarlijks vast te stellen pensioengrondslag. Voor zelfstandig werkende fysiotherapeuten bedraagt het jaarlijks op te bouwen ouderdompensioen 0,41% van de jaarlijks vast te stellen pensioengrondslag. Het ouderdompensioen wordt levenslang uitgekeerd vanaf de 65-jarige leeftijd.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen wordt toegekend aan de echtgenoot(e), aan de geregistreerde of aan de aangemelde partner van de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde en bedraagt in beginsel 70% van het ouderdompensioen.

Bij overlijden van een deelnemer vóór de pensioendatum wordt verondersteld dat het deelnemerschap van die overleden deelnemer ongewijzigd tot aan de pensioendatum zou hebben voortgeduurd op basis van een opbouwpercentage van de pensioengrondslag van 0,57% voor fysiotherapeuten in loondienst en van 0,41% voor zelfstandig werkende fysiotherapeuten.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen bedraagt 20% van het partnerpensioen. Recht op wezenpensioen hebben kinderen die jonger zijn dan 23 jaar.

Voortzetting pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid

In geval van blijvende volledige beroepsarbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw tot uiterlijk pensioeningang maar niet langer dan tot de 65ste verjaardag voortgezet zonder dat daarvoor jaarlijks door de deelnemer een premie is verschuldigd.

Toeslagen

Op de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten wordt jaarlijks een toeslag verleend van 2,5%. Afhankelijk van de financiële positie van de stichting kan het bestuur echter jaarlijks beslissen dat een hogere – voorwaardelijke – toeslag kan worden verleend. De toeslagverlening wordt gedeeltelijk uit de premie gefinancierd. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd.

Keuzemogelijkheden bij pensionering

Bij pensioeningang heeft de (gewezen) deelnemer de volgende keuzemogelijkheden:

- volledig uitrusten van partnerpensioen in ouderdompensioen;
- vervroegen of uitstellen van het volledige ouderdompensioen;
- conversie van het ouderdompensioen en bijbehorend partnerpensioen.

Bij de uitrusten van partnerpensioen wordt het partnerpensioen omgezet ter verhoging van het ouderdompensioen. De ingang van het ouderdompensioen kan met maximaal vijf jaar worden vervroegd of uitgesteld. Het ouderdompensioen en bijbehorend partnerpensioen worden in dat geval actuariael gereduceerd respectievelijk actuariael verhoogd. Indien de deelnemer bij ingang van het ouderdompensioen kiest voor conversie worden de pensioenen eenmalig verhoogd, maar wordt in ruil daarvoor de toekomstige jaarlijkse toeslag met 3%-punt verlaagd. Dit kan in enig jaar leiden tot een neerwaartse aanpassing van de pensioenrechten. De conversie vindt plaats op basis van actuariële equivalentie.

Partner pensioen na scheiding; bijzondere partner pensioen ook voor samenwoners

Bij echtscheiding krijgt de ex-echtgenoot of de ex-geregistreerde partner een recht op bijzonder partnerpensioen. Volgens de Wvb krijgen voortaan ook ongehuwde, niet-geregistreerde partners bij het eindigen van de samenwoning een aanspraak op bijzonder partnerpensioen. Om eenduidig vast te stellen op welk moment een niet-geregistreerde samenleving eindigt, dient een document te worden overlegd waarin het einde van de periode van samenwonen aan het pensioenfonds is medegedeeld. Dit document dient te zijn voorzien van de handtekeningen van beide ex-partners, welke door een notaris of door een bevoegd ambtenaar van de gemeente zijn gelegaliseerd.

Partnerpensioen en voortgezette dekking

Op grond van de Wvb mag een onbetaald verlof (bijvoorbeeld levensloopverlof of ouderschapsverlof) van de deelnemer (met een maximum van 18 maanden) geen invloed hebben op de hoogte van het partnerpensioen. Dit betekent dat de dekking van het overlijdensrisico tijdens een periode van onbetaald verlof dezelfde moet zijn als in de situatie waarin geen onbetaald verlof is opgenomen. In het reglement is nu opgenomen dat de dekking van het partnerpensioen wordt voortgezet tijdens dit verlof. Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten vraagt deelnemers die met onbetaald verlof gaan, om hun verlof op voorhand aan te kondigen.

Afkoopregeling

Onder de oude wetgeving kon het fonds er op pensioendatum voor kiezen om zijn pensioen af te kopen indien dit pensioen onder een bepaald bedrag was. Dit bedrag werd verdubbeld indien er sprake was van verhuizing naar het buitenland. De eenzijdige afkoopmogelijkheid van kleine pensioenen op de pensioendatum is per 1 januari 2007 al reeds vervallen en is vervangen door een eenzijdige afkoopmogelijkheid bij einde van de deelneming. Verdubbeling van de afkoopgrens bij emigratie is ook vervallen.

Een ouderdompensioen van minder dan €400 per jaar, inclusief een eventueel bij het ouderdompensioen behorend partnerpensioen, kan twee jaar na beëindiging van de deelneming door het fonds worden afgekocht, tenzij binnen twee jaar na beëindiging van de deelneming een procedure tot waardeoverdracht is gestart.

Een partnerpensioen van minder dan €400 per jaar kan binnen zes maanden na de ingangsdatum worden afgekocht.

Een bijzonder partnerpensioen van minder dan €400 per jaar kan binnen zes maanden na de melding van de scheiding worden afgekocht.

Vrijwillige voortzetting

De Wvb biedt de gelegenheid om aan gewezen deelnemers, aansluitend aan de verplichte deelname, de mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting aan te bieden. Deze vrijwillige regeling moet inhoudelijk gelijk zijn aan de verplichte regeling. Het pensioenfonds mag zelf invullen welke termijn zij wil hanteren zolang dit binnen de wettelijk bepaalde termijnen valt. Voor de gewezen deelnemer geldt een maximum termijn van drie jaar. Dit betekent dat de deelnemers voor een periode van maximaal drie jaar de premies mag aftrekken van de belasting.

Toeslagbeleid

Met de reglementswijziging per 1 januari 2008 en de invoering van het Financieel Toetsingskader is het toeslagbeleid van het pensioenfonds gewijzigd. Voor de vaststelling van de toeslag per 1 januari 2008 is eenmalig een overgangsmethodiek toegepast. In het onderstaande wordt achtereenvolgens het oude toeslagbeleid, de vaststelling van de toeslag per 1 januari 2008 en het nieuwe toeslagbeleid toegelicht.

Toeslagbeleid tot 1 januari 2008

Tot 1 januari 2008 was het uitgangspunt van de jaarlijkse aanpassing van de pensioenen dat de pensioenen in eerste instantie altijd werden aangepast met de wijziging van de aanpassingscoëfficiënt. Conform artikel 14 van het tot 1 januari 2008 van toepassing zijnde pensioenreglement werd de wijziging van de aanpassingscoëfficiënt jaarlijks gebaseerd op de stijging van het salaris in schaal nummer 8 van de Overgangsregeling Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984.

Afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds kon:

- naast de verhoging die voortvloeide uit de wijziging van de aanpassingscoëfficiënt een extra verhoging worden verleend;
- de verhoging die voortvloeide uit de wijziging van de aanpassingscoëfficiënt niet of niet volledig worden toegepast (korting op de verhoging).

Bij de beoordeling van de financiële positie van het pensioenfonds werd rekening gehouden met de welvaartsvastheidsbescherming per 1 januari van het desbetreffende jaar. De welvaartsvastheidsbescherming werd bepaald op basis van een vaste rekenrente van 4%.

Onder het tot 1 januari 2008 van toepassing zijnde toeslagbeleid bestond er voor de deelnemers geen recht op pensioenverhoging en was het niet zeker of en in hoeverre er een verhoging zou plaatsvinden.

Toeslag per 1 januari 2008

Voor de vaststelling van de toeslag per 1 januari 2008 is het tot die datum geldende toeslagbeleid toegepast, met uitzondering van de volgende twee punten:

- bij de beoordeling van de financiële positie is de welvaartsvastheidsbescherming per 1 juli 2007 gebruikt;
- de welvaartsvastheidsbescherming per 1 juli 2007 is gebaseerd op de gemiddelde markrente van de daaraan voorafgaande 2 jaar.

Op basis van de stijging van het salaris van de rijksambtenaren is de aanpassingscoëfficiënt per 1 januari 2008 verhoogd met 3,5%. De financiële positie van het pensioenfonds op basis van de welvaartsvastheidsbescherming per 1 juli 2007 was aanleiding om een extra verhoging te verlenen van 5,39%.

De totale verhoging per 1 januari 2008 kwam daarmee uit op 9,08% [= (1,035 x 1,0539 - 1) x 100%].

De pensioenen van de gepensioneerden die hebben gekozen om hun pensioen te converteren naar een hoger pensioen bij pensioeningang zijn, afhankelijk van de gemaakte conversiekeuze, verhoogd met een totale toeslag die 1,75% respectievelijk 3%-punten lager ligt. Voor de geconverteerde pensioenen bedroeg de totale toeslag dus 7,33% (namelijk 9,08% - 1,75%) respectievelijk 6,08% (namelijk 9,08% - 3,00%).

De ontwikkeling van de aanpassingscoëfficiënt (inhoudende de reglementaire verhoging), de extra verhoging en de resulterende totale pensioenverhoging van de reeds opgebouwde pensioenaanspraken is de afgelopen jaren als volgt geweest:

jaar	Aanpassings- coëfficiënt	Reglementaire verhoging	Extra verhoging	Resulterende totale pensioen- verhoging
2000	1,375	0,00%	12,59%	12,59%
2001	1,415	2,89%	9,27%	12,43%
2002	1,501	6,08%	0,00%	6,08%
2003	1,563	4,13%	0,25%	4,39%
2004	1,606	2,75%	0,22%	2,98%
2005	1,606	0,00%	2,98%	2,98%
2006	1,606	0,00%	3,01%	3,01%
2007	1,679	4,55%	0,00%	4,55%
2008	1,738	3,50%	5,39%	9,08%

Toeslagbeleid vanaf 1 januari 2008

Met ingang van 2008 kent het pensioenfonds een toeslagbeleid dat voor een deel onvoorwaardelijk en voor het overige voorwaardelijk is. Op basis van het onvoorwaardelijke deel van het toeslagbeleid worden de opgebouwde en ingegane pensioenen jaarlijks verhoogd met 2,5%. Wat betreft het voorwaardelijke toeslagbeleid beslist het bestuur jaarlijks in hoeverre de financiële positie ruimte geeft om een extra toeslag bovenop de onvoorwaardelijke 2,5% te verlenen. Leidraad voor de beoordeling van de financiële positie is de welvaartsvastheidsbescherming zoals vastgesteld op basis van de markttrente.

De pensioenen van de gepensioneerden die hebben gekozen om hun pensioen te converteren naar een hoger pensioen bij pensioeningang worden, afhankelijk van de gemaakte conversiekeuze, verhoogd met een totale toeslag die 1,75% respectievelijk 3%-punten lager ligt dan het totaal van de onvoorwaardelijke en de voorwaardelijke toeslag.

In het vanaf 1 januari 2008 van toepassing zijnde pensioenreglement zijn de begrippen "aanpassingscoëfficiënt" en "extra verhoging" niet langer gedefinieerd.

Het toeslagbeleid vanaf 1 januari 2008 wordt ook verwoord in een zogenaamde "voorwaardelijkheidsverklaring". Deze verklaring is het fonds wettelijk verplicht op te nemen in al haar communicatie-uitingen. De verklaring luidt als volgt:

Voorwaardelijkheidsverklaring:

U hebt recht op verhoging van uw pensioenopbouw. Deze verhoging is in ieder geval gelijk aan 2,5%. Uw pensioenfonds heeft hiervoor geld gereserveerd.

Daarbovenop probeert uw pensioenfonds uw pensioen verder te verhogen. Het bestuur kan besluiten om een toeslag te verlenen als de financiële middelen van het fonds dit toelaten.

U mag over de komende jaren gemiddeld rond de 4% tot 5% verhoging verwachten, maar dit kan per jaar verschillen. U ontvangt bijna altijd 3%. Dit betekent dat in 95% van de gevallen het toeslagpercentage 3% of hoger is.

In de afgelopen drie jaar is het opgebouwd pensioen met 2,98% (2005), 3,01% (2006), en 4,55% (2007) verhoogd. De gemiddelde jaarlijkse verhoging over de periode 1978 tot en met 2008 bedraagt 6,7%.

Indien u hebt gekozen om uw pensioen te converteren naar een hoger pensioen bij pensioeningang gelden de in de voorwaardelijkheidsverklaring genoemde toeslagpercentages, afhankelijk van de door u gemaakte conversiekeuze, onder aftrek van 1,75% respectievelijk 3%-punten.

Beleggingen

Economie en financiële markten

Wereldwijd gezonde groei met weinig achterblijvers

De groei van de economie liet in 2007 wereldwijd een wisselend beeld zien. Anders dan vorige jaren waren er geen grote achterblijvers. De Amerikaanse economie had in 2007 last van afkoeling op de huizenmarkt. Hierdoor nam de groei af van 2,9% in 2006 naar 2,2% in 2007. De economieën van de opkomende markten continueerden hoge groeicijfers (ongeveer 8% in 2007). Japan en Europa (Eurozone) lieten in 2007 een redelijke groei zien van respectievelijk 2,0% en 2,2%. De werkloosheid in Europa liet in 2007 een verder dalende trend zien.

Ondanks afnemende economische groei en dalende huizenprijzen steeg de inflatie in de VS tot 4,1%. Deze werd met name veroorzaakt door toegenomen loonkosten en door toegenomen grondstofprijzen. Zo steeg de olieprijs tot USD 94. Ook in Europa en Japan steeg de inflatie tot respectievelijk 3,1% en 0,6%.

Tweede helft van 2007 in teken van kredietcrisis

Eén van de opvallendste gebeurtenissen in 2007 was de kredietcrisis. De problemen op de Amerikaanse hypotheekmarkt kregen vat op andere beleggingscategorieën. Er vond een complete herwaardering van risico's plaats en vooral gestructureerde producten met een financiële hefboom werden het slachtoffer. Er konden geen betrouwbare waarderingen voor de producten afgegeven worden. Hierdoor werd het nagenoeg onmogelijk om nog transacties te doen in dit soort producten. Grote onzekerheid was er over hoe groot de schade uiteindelijk zou zijn en welke (financiële) partijen het zwaarst getroffen zouden worden. Dat leidde tot een forse stijging in interbancaire geldmarkttarieven en een vlucht naar veilige staatsobligaties. Uiteindelijk hebben centrale banken wereldwijd moeten ingrijpen om het financiële systeem van liquiditeit te voorzien. Vanaf november zijn grote verliezen gerapporteerd door financiële instellingen. De verwachting is dat dit bedrag nog verder oploopt. Schattingen over de totale verliezen, bij zowel financiële instellingen als institutionele beleggers, lopen uiteen van circa USD 100 tot 500 miljard. Voorzover bekend ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag kan worden opgemerkt dat de beleggingsportefeuille van het fonds niet in directe zin is getroffen door de gevolgen van de kredietcrisis. Ook kan worden gesteld dat als gevolg van de kredietcrisis er geen problemen zijn gesignaleerd ten aanzien van de waardering van effecten in portefeuille.

Monetair beleid

De kredietcrisis was bepalend voor het monetaire beleid van centrale banken in 2007. De Federal Reserve in de VS zag zich gedwongen de korte beleidsrente in het derde en vierde kwartaal te verlagen van 5,25% naar 4,25%. Dit om eventuele toekomstige effecten van de kredietcrisis op de economische groei te beperken. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de korte beleidsrente juist verhoogd tot 4% in de eerste helft van 2007 aangezien groei en verwachte inflatie in Europa nog op peil bleven. Verdere verhogingen zijn voorlopig uitgesteld door de crisissituatie op de financiële markten. De focus van de ECB is wel nog steeds gericht op het verhogen van de rente om de inflatie in toom te houden.

Verdere ontwikkelingen

De ontwikkelingen op de huizenmarkt in de Verenigde Staten en de wereldwijde kredietmarkt blijven ook de komende periode cruciaal. Zelfs als de komende periode meer duidelijkheid komt over de omvang en locatie van de schade dan blijft het nog moeilijk in te schatten wat de impact van de huizen- en kredietcrisis zal zijn op de economische groei, inflatie en winstgevendheid van het bedrijfsleven op korte en langere termijn. De financiële markten lijken te anticiperen op een recessie maar de vraag is of stabiliserende tegenreacties, zoals renteverlagingen en liquiditeitsinjecties door centrale banken, voldoende tegenwicht kunnen bieden. Het beleggingsbeleid is er op gericht zoveel mogelijk op deze ontwikkelingen te anticiperen gericht op een beter rendement en een gecontroleerd risico voor het fonds.

Gevoerd beleid

Portefeuillewaarde

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan het einde van het jaar ten opzichte van de situatie aan het begin van het jaar wordt weergegeven in onderstaande tabel (exclusief lopende rente):

(bedragen in miljoenen euro's)	2007		2006	
	Bedrag	percentage	bedrag	percentage
Aandelen	403,4	21,7%	419,3	23,5%
Vastrentende waarden 1	974,5	52,3%	946,0	53,2%
Alternatieve beleggingen	171,3	9,2%	159,9	9,0%
Vastgoed beleggingen	310,0	16,6%	232,7	13,1%
Liquide middelen	4,0	0,2%	21,6	1,2%
<hr/>				
Totaal	1.863,2	100,0%	1.779,5	100,0%
Waarde valutahedge	-1,4		-1,5	
<hr/>				
Totaal inclusief valutahedge	1.861,8		1.778,0	

Performance

Over het gehele jaar 2007 bedroeg het rendement van de portefeuille 2,7% (exclusief resultaat valutahedge) ten opzichte van het benchmarkrendement van 2,69%. Rekening houdend met het resultaat op de valutahedge bedroeg het rendement van de portefeuille 3,9%. Onderstaande tabel geeft de performance weer uitgesplitst naar de verschillende categorieën waarin voor het pensioenfonds wordt belegd.

	Portefeuille 2007
Aandelen	-0,7%
Vastrentende waarden	1,6%
Alternatieve beleggingen	8,0%
Vastgoed beleggingen	8,4%
Totaal rendement (excl. valutahedge)	2,7%
Totaal rendement (incl. valutahedge)	3,9%

Het jaar 2007 kan gezien worden als een jaar waarin het rendement op de verschillende beleggingscategorieën een wisselend beeld liet zien. De aandelenmarkten kenden grote fluctuaties en zijn geëindigd op een rendement van ongeveer -0,7%, de obligatiemarkt had last van de gestegen rente en rendeerd zo'n 1,6%. Een bijzondere plaats werd ingenomen door de categorie alternatieve beleggingen. De categorie had een duidelijk diversificerende werking ten opzichte van andere beleggingscategorieën.

¹ Onder de vastrentende waarden wordt verstaan obligaties en onderhandse leningen.

Tactische asset allocatie

Binnen de portefeuille wordt geen actief beleid op het gebied van asset allocatie gevoerd. Wel wordt er completion management uitgevoerd. Dit wil zeggen dat de risico's van afwijkingen ten opzichte van de strategische weging maandelijks geminimaliseerd worden, met in achtneming van de transactiekosten. Op basis van liquiditeitsprognoses, het vastgelegde migratietraject voor het nieuwe besturingmodel en de regio- en asset weging van de portefeuille, worden eventuele transacties uitgevoerd om de risico's ten opzichte van de strategische portefeuille te minimaliseren.

Vastrentende waarden

De eerste helft van 2007 werd gekenmerkt door een stijging van de rente. Onder invloed van solide groeicijfers en oplopende brandstof- en voedselprijzen steeg de Duitse 10-jaarsrente van 3,94% in januari naar een hoogtepunt van 4,68% medio juli. De onrust op de financiële markten, veroorzaakt door de problemen op de Amerikaanse hypotheekmarkt, zorgden voor een ommekeer. Veilig staatspapier raakte meer in trek, waardoor het effectieve rendement op de Duitse 10-jaarsrente daalde naar 4,00% begin december. Aan het eind van het jaar veerde de 10-jaarsrente weer op tot 4,31%. Beter dan verwachte macro economische cijfers in zowel de Verenigde Staten als Europa en de aanhoudend stijgende inflatie waren hiervoor verantwoordelijk.

Bedrijfsobligaties kenden een zeer volatiel jaar. In het eerste kwartaal kwamen de eerste berichten ten aanzien van de Amerikaanse subprime hypotheekmarkt naar voren, waardoor spreads opliepen. Het goede macro economische klimaat zorgde voor een snel herstel en medio juni bereikten de credit spreads een dieptepunt van gemiddeld 0,3%. In de zomermaanden speelden de problemen op de Amerikaanse huizenmarkt in alle hevigheid weer op. Hierdoor nam het onderlinge vertrouwen tussen banken en de bereidheid om elkaar te financieren sterk af. Dit leidde tot een liquiditeitscrisis op de financiële markten, waardoor credit spreads en swapspreads begonnen uit te lopen. Aan het eind van het jaar waren de credit spreads opgelopen tot gemiddeld 1%.

Binnen de vastrentende portefeuille kan onderscheid worden gemaakt tussen de zogenaamde Euro Investment Grade portefeuille (uitgevoerd door Syntrus Achmea Vermogensbeheer) en de zogenaamde Global High Yield portefeuille (uitgevoerd door Russell).

Het rendement op de Euro Investment Grade vastrentende portefeuille bedroeg over het gehele jaar 1,4% ten opzichte van 1,5% voor de benchmark. Het duratiebeleid (rentegevoeligheid) heeft tot en met oktober positief bijgedragen aan het beleggingsresultaat. Vooral in het tweede kwartaal werd geprofiteerd van rentestijging aangezien de rentegevoeligheid van de portefeuille kleiner was dan die van de benchmark. Eind juni werd deze positie omgezet in een grotere rentegevoeligheid. Hiermee werd de portefeuille ingericht op een verwachte rentedaling. Door de onrust op de financiële markten werd namelijk gevreesd voor daling van economische groeiverwachtingen en daaraan gerelateerd een daling van de rente. Naarmate het jaar vorderde en deze beweging zich niet voordeed werd een neutrale positie ingenomen. Over het gehele jaar genomen had het duratiebeleid een licht positieve bijdrage aan het beleggingsresultaat. Deze bijdrage werd deels tenietgedaan doordat de rentecurve in de loop van 2007 steiler is geworden.

In bedrijfsobligaties werd tot augustus vastgehouden aan een onderwogen positie ten opzichte van de benchmark. Na de toename van de risico-opslagen als gevolg van de liquiditeitscrisis was de verwachting dat deze toename overdreven was. Vervolgens is begonnen met het opbouwen van een positie die van een daling zou kunnen profiteren. Het gebrek aan vraag en aanbod in de markt voor bedrijfsobligaties maakte het moeilijk om wijzigingen in portefeuille aan te brengen.

De beleggingen in Global High Yield en Emerging Markets obligaties worden beheerd door Russell Investments. In de eerste helft van het jaar was het sentiment in de kredietmarkt positief en waren er

dalende spreads. De tweede helft van 2007 was er sprake van een ommekeer en stond volledig in het teken van de kredietcrisis. Tijdens deze periode ontstond een negatief sentiment als gevolg van de negatieve berichten over met name de Amerikaanse economie en huizenmarkt en liquiditeitsproblemen in dit marktsegment, waardoor de spreads op high yield obligaties en emerging markets debt opliepen. Het door Russell Investments beheerde high yield / emerging markets debt fonds behaalde over 2007 een netto rendement van 2,0% ten opzichte van een benchmark rendement van 1,7% wat resulteerde in een outperformance van 0,3%.

Aandelen

De aandelenmarkten hebben een zeer volatiel jaar achter de rug. Na een dip die zich in het eerste kwartaal heeft voorgedaan leken de beurzen zich goed te herstellen. De berichtgeving over de Amerikaanse hypotheekcrisis en in het verlengde daarvan de kredietcrisis zetten de koersen van aandelenbeurzen in het vierde kwartaal wereldwijd onder druk. De Europese markt sloot in 2007 uiteindelijk toch 2,7% hoger, de Amerikaanse markt eindigde 5,4% hoger (gemeten in USD). Indien rekening gehouden werd met de koersdaling van de USD was echter sprake van een rendement op Amerikaanse aandelen van ca. -5%.

De totale aandelen portefeuille bleef in 2007 iets achter bij haar benchmark, namelijk 0,16%. De portefeuille is gediversifieerd op regionaal gebied over diverse fondsen met een Multi-manager benadering. Binnen de regio VS wordt er belegd in fondsen welke worden gekenmerkt door een specifieke beleggingsstijl, namelijk een kwantitatief beheerd fonds, een fonds bestaande uit managers die in groei-aandelen investeren en managers die in waarde aandelen investeren. In 2007 leverde de regio VS een positieve bijdrage aan de performance. Sinds het tweede kwartaal 2007 hebben voor het eerst sinds lange tijd de managers met een groeistijl een beter rendement dan de managers met een waardestijl van beleggen. Ook het fonds met een wereldwijde beleggingsfocus droeg positief bij aan het rendement.

Alternatieve categorieën

De categorie overige beleggingen bestaat uit hedge funds, grondstoffen en private equity. De hedge funds hebben in 2007 een rendement behaald van -0,8%. De categorie hedge funds kan worden opgedeeld in fund of funds, valuta strategieën, CTA (= commodity trading advisor) en GTAA (= Global Tactical Asset Allocation). Het fund of hedge funds is gespreid over diverse hedge funds met verschillende strategieën. In de eerste helft van 2007 werd er vooral geprofiteerd van de ontwikkelingen op de aandelenmarkt en doordat er veel activiteit was op het gebied van fusies en overnames. In de tweede helft van 2007 werden deze posities afgebouwd. Halverwege 2007 werden de valutabeleggingen verdeeld over twee verschillende strategieën. Deze ondervonden echter beiden hinder van de onverwachte ontwikkelingen op de valutamarkt waardoor er negatieve rendementen werden behaald. De GTAA en in het bijzonder ook de CTA-manager behaalden een zeer goed rendement in 2007. Factoren die hier aan bijdroegen waren ontwikkelingen op de grondstoffen en valutamarkt. De beleggingen in grondstoffen hebben een uitstekend jaar achter de rug. Onder aanvoering van de sterk opgelopen olieprijs, welke in 2007 een voorlopig hoogtepunt bereikte van bijna \$100, stegen de indexbeleggingen met meer dan 30% gemeten in dollars. Het rendement op de commodities portefeuille bedroeg over het gehele jaar 13,2%.

Vastgoedbeleggingen

Markt

Het vastgoedbeleggingsjaar 2007 werd gekenmerkt door twee gezichten. Zo kende de vastgoedmarkt wederom een goede performance als gevolg van veel beleggers- en huurdersvraag naar courant vastgoed. Anderzijds kwam de vastgoedmarkt veel in het nieuws als gevolg van vastgoedfraude van individuen en de reeds eerder in dit jaarverslag genoemde kredietcrisis in de VS.

De beleggingsmarkt voor hoogwaardig vastgoed ondervindt, zoals nu blijkt, weinig directe impact van deze

kredietcrisis. De sector die naar verwachting het meest geraakt is, is minder courant vastgoed dat grotendeels met vreemd vermogen is gefinancierd.

Resultaten

Het rendement van de vastgoedportefeuille van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten bedraagt over 2007 volgens de systematiek van de benchmark ROZ / IPD Nederlandse Vastgoedindex 11,7% (exclusief valutaresultaat).

Dit is een outperformance van de gewogen benchmark, die 11,3% bedroeg over 2007. De outperformance wordt met name veroorzaakt door de positieve herwaarderingen van woningen en winkels.

Samenstelling

In 2007 is gestreefd naar een vastgoedportefeuille van 20% van de totale beleggingsportefeuille primo 2007.

De totale vastgoedportefeuille vertegenwoordigde ultimo 2007 een waarde van € 310 miljoen. Dit komt overeen met 17% van de totale beleggingsportefeuille. Voor de overige 3% zijn al verplichtingen aangegaan. De vastgoedportefeuille is opgebouwd uit 52,9% woningen, 17,9% kantoren, 19,8% winkels en 9,3% bedrijfsruimten en bestaat uit direct en indirect (niet-beursgenoteerd) vastgoed.

De directe vastgoedportefeuille is opgebouwd uit 15 objecten en vertegenwoordigde ultimo 2007 een gezamenlijke waarde van € 72 miljoen. In 2007 zijn drie kantoorgebouwen verkocht voor een totaalbedrag van € 15 miljoen. Het directe vastgoed is geheel in Nederland belegd.

De indirecte vastgoedportefeuille (niet-beursgenoteerd) is opgebouwd uit 25 vastgoedfonds- en/of objectparticipaties en vertegenwoordigde ultimo 2007 een gezamenlijke waarde van € 237 miljoen. In 2007 is één woningfonds in de Verenigde Staten beëindigd en werd er besloten tot verkoop van een woningproject in de Verenigde Staten.

Van de vastgoedportefeuille is 89% in het Eurogebied belegd. Het restant van 11% is in de Verenigde Staten belegd.

Resultaat boekjaar

Analyse van het resultaat

De samenstelling van het resultaat over 2007 blijkt uit het volgende overzicht (in duizenden euro's):

	2007
Resultaat op bijdragen	25.648
Resultaat op toeslagen	- 71.231
Resultaat op interest	118.737
Resultaat op grondslagen	-
Resultaat op kosten	- 1.450
Resultaat op invaliditeit	1.115
Resultaat op overige oorzaken	- 2.357
Reglementswijziging	- 463.713
	<hr/>
Resultaat boekjaar	- 393.251

Bespreking resultaat

Resultaat op bijdragen

Het resultaat op bijdragen in enig jaar is het verschil tussen de door de deelnemers afgedragen netto premies en de actuariële kosten van de pensioenopbouw in het jaar. Hoewel de financieringsopzet van het fonds dusdanig is dat deelnemers zo veel mogelijk zelf de kosten dragen van hun pensioenopbouw, ontstaat hier toch een resultaat. De reden hiervoor is onder andere dat de premiestelling gebaseerd is op een lagere vaste rekenrente, terwijl de kosten van de pensioenopbouw in het jaar op basis van de marktrente ultimo 2006 zijn vastgesteld.

Resultaat op toeslagen

De post resultaat op toeslagen betreft de verhoging van de nominale rechten per 1 januari 2008 met 9,08%.

Resultaat op interest

Het resultaat op interest is gelijk aan het saldo van de netto directe en indirecte beleggingsopbrengsten verminderd met de toevoegingen aan de voorziening uit hoofde van de rekenrente en vermeerderd met de afname van de voorziening als gevolg van de overgang op de rentetermijnstructuur ultimo 2007.

Resultaat op kosten

Het resultaat op kosten bestaat uit de vrijval van de kostenopslag uit de voorziening bij het doen van uitkeringen en de vrijval van de opslag voor kosten in de betaalde premies verminderd met de werkelijke kosten volgens de rekening van baten en lasten.

Resultaat op invaliditeit

De opslag in de premies van de actieve deelnemers die dient ter dekking van de contante waarde van de toekomstige premies van de deelnemers die in het desbetreffende boekjaar invalide worden, bedraagt 4%.

Resultaat op overige oorzaken

Deze post omvat onder andere het resultaat op sterfte.

Het sterfteresultaat ontstaat doordat het aantal overlijdensgevallen in het jaar afwijkt van wat met de gehanteerde overlevingstafels is verondersteld. In algemene zin geldt dat, indien minder personen overlijden dan verondersteld (ondersterfte) dit een verlies oplevert op het ouderdomspensioen en een winst op het partnerpensioen. Bij oversterfte is het omgekeerde het geval.

Reglementswijziging

De post reglementswijziging betreft de last in verband met de vanaf 1 januari 2008 toegekende onvoorwaardelijke toeslag van 2,5% per jaar.

Risicoparagraaf

Risico en beheersing/beleid

Het bestuur heeft zijn beleid verwoord in de ABTN. Algemene leidraad voor het uitvoeren van zijn beheertaken is risicomijdend operationeel management. Onderstaand treft u de risico's die het bestuur met prioriteit heeft aangepakt:

- Beleggingsrisico's
- Actuariële risico's
- Renterisico

Beleggingsrisico's

In 2007 is het beleggingsbeleid heroverwogen in het licht van de Wvb en de daarin opgenomen eisen inzake de kostendekkende premie, het toeslagbeleid en het (minimaal) vereist eigen vermogen. In het nieuwe beleggingsbeleid is sprake van een grotere spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en regio's. Per beleggingscategorie is een strategische weging aangegeven alsmede de bandbreedtes die naar inzicht van de externe vermogensbeheerder benut kunnen worden. Dit resulteert dat de gehele portefeuille een lager risico heeft dan voorheen het geval was. Dit lagere risico wordt ook inzichtelijk door de tracking error – de mate waarin de beleggingen afwijken van de benchmark die als ijkpunt voor de performance geldt - die aan de gehele portefeuille als doel is gesteld.

De belangrijkste beleggingsrisico's zijn het markt-, prijs-, valuta- en kredietrisico.

Actuariële risico's

Onlangs zijn de nieuwe sterftetafels GBM/V 2000-2005 verschenen. Deze tafels wijzen op een verdere toename van de levensverwachting. Tevens zijn verschenen de zogenaamde prognosetafels AG 2005-2050. In deze tafels is de sterftetrend verdisconteerd. Door toepassing van deze prognosetafels is het effect van het langlevensrisico op het fondsvermogen sterk gereduceerd.

Overige relevante actuariële risico's zijn het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Renterisico

Het fonds is gevoelig voor wijzigingen in de markttrente omdat de duration van de beleggingen en de verplichtingen niet gelijk zijn. Bij de bepaling van het beleggingsbeleid weegt het bestuur zorgvuldig de voordelen (meer zekerheid) en nadelen (minder rendement) van meer of minder durationmatching af ten opzichte van alternatieve strategieën.

Toekomstparagraaf

Het bestuur verwacht dat 2008 een relatief rustig verloop zal kennen nu de regeling per 1 januari 2008 is gewijzigd, de overgang naar een nieuw rechtenadministratiesysteem begin 2008 een feit is, Pension Fund Governance gestalte heeft gekregen; een ALM-studie is verricht en geen ingrijpende wetswijzigingen worden verwacht.

Belangrijkste aandachtspunt in 2008 wat betreft pensioenbeheer is de overgang van kwartaal- naar maandnota's.

Met betrekking tot vermogensbeheer gaat de aandacht uit naar de portefeuilleconstructie die voortvloeit uit de ALM-studie en naar de onderwerpen integriteit en maatschappelijk verantwoord beleggen.

Daarnaast zal het bestuur zich in 2008 nog nadrukkelijker bezighouden met de organisatie van het bestuurlijk proces en de transparantie daarvan.

Tilburg, 18 juni 2008

Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten

Het bestuur

F. Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER 2007

*na bestemming saldo van baten en lasten
(in duizenden euro's)*

Activa

	31-12-2007	31-12-2006
1. Beleggingen	1.867.550	1.781.576
2. Vorderingen en overlopende activa	1.069	871
3. Liquide middelen	6.198	4.593
	<hr/>	<hr/>
	1.874.817	1.787.039

Passiva

	31-12-2007	31-12-2006
4. Fondsvermogen	637.007	1.022.813
5. Technische voorzieningen voor risico pensioenfond	1.230.718	758.137
6. Schulden en overlopende passiva	7.092	6.089
	<hr/>	<hr/>
	1.874.817	1.787.039

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2007

(in duizenden euro's)

		2007	2006
<i>Baten</i>			
7.	Premiebijdragen	39.707	35.092
8.	Beleggingsresultaten	66.269	74.029
		<u>105.976</u>	<u>109.121</u>
<i>Lasten</i>			
9.	Saldo waardeoverdrachten	- 350	- 473
10.	Pensioenuitkeringen	- 14.599	- 12.858
11.	Mutatie technische voorzieningen		
	Pensioenopbouw	- 10.207	- 14.037
	Indexering en overige toeslagen	- 71.231	- 31.712
	Rentetoevoeging	- 32.406	- 27.653
	Pensioenuitvoeringskosten	448	1.241
	Pensioenuitkeringen	14.949	13.047
	Wijziging marktrente	84.874	31.144
	Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-	- 14.865
	Overige wijzigingen	- <u>2.740</u>	<u>701</u>
		- 16.313	- 42.134
12.	Uitvoeringskosten	- 4.252	- 3.271
		<u>- 35.514</u>	<u>- 58.736</u>
	Subtotaal	70.462	50.385
13.	Dotatie technische voorzieningen uit hoofde van reglementswijziging	- 463.713	-
		<u>- 393.251</u>	<u>50.385</u>
	Saldo baten en lasten	- 393.251	50.385
	Bestemming saldo		
	Mutatie fondsvermogen	- 393.251	50.385

KASSTROOMOVERZICHT

(in duizenden euro's)

		2007		2006
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen beleggingen	913.020		272.863	
Aankopen en verstrekkingen beleggingen (inclusief futures)	- 993.494		- 340.390	
Directe beleggingsopbrengsten	48.251		54.680	
Overige mutaties	15.441			
Kosten vermogensbeheer	- 3.047		- 2.870	
	-----		-----	
		- 19.829		- 15.717
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Premies	39.707		35.092	
Pensioenuitkeringen	- 14.599		- 12.858	
Saldo waardeoverdrachten	- 350		- 473	
Uitvoeringskosten	- 4.252		- 3.271	
Mutatie vorderingen	- 198		2.555	
Mutatie overige schulden	1.126		1.480	
		21.434		17.415
		-----		-----
Mutatie liquide middelen		1.605		1.698
Saldo liquide middelen 1 januari		4.593		24.491
		-----		-----
Saldo liquide middelen 31 december		6.198		26.189
Aanpassing rubricering			- 21.596	

Aangepast saldo				4.593

TOELICHTING BEHORENDE BIJ DE JAARREKENING

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's.

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds Fysiotherapeuten is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Stelselwijziging

Met de invoering van de Wvb per 1 januari 2007 worden beleggingen en pensioenverplichtingen gewaardeerd tegen actuele waarde. Voor het fonds heeft dit belangrijke gevolgen voor de waardering van de pensioenverplichtingen. Thans vindt waardering plaats met inachtneming van de uitgangspunten van het financieel toetsingskader (FTK). Dit betekent de introductie van onder meer andere sterftetafels (met sterftetrend) en het gebruik van de marktrente in plaats van een vaste rekenrente van maximaal 4%. Deze wijziging kwalificeert zich als een stelselwijziging.

Het fonds heeft besloten om met ingang van boekjaar 2007 de nieuwe richtlijn 610 voor de verslaggeving van pensioenfonds tot te passen. Het fonds maakt gebruik van de mogelijkheid om in plaats van het opnemen van vergelijkende cijfers voor de balans en de staat van baten en lasten te volstaan met een toelichting op de voornaamste componenten van het cumulatieve effect als rechtstreekse mutatie in het eigen vermogen te verwerken per 1 januari 2007.

Het cumulatieve effect van de stelselwijziging kan als volgt worden gespecificeerd:

	EUR
Introductie marktrente	27.469
Overgang naar de meest recente overlevingstafels	5.549
Introductie sterftetrend	- 25.573
	<hr/>
Toename fondsvermogen	7.445

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Beleggingen en pensioenverplichtingen zijn gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd op actuele waarde, tenzij anders is vermeld. Voor zover noodzakelijk, wordt op activa een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van activa en passiva

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties".

Saldering

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van

beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar de rapporteringsvaluta euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

	31-12-2007	31-12-2006
US Dollar	1,46205	1,31865
Japanse Yen	163,3329	157,1237
Britse Pond	0,73445	0,67375

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Wvb worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van die soort beleggingen.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte jaarlijks vastgestelde taxaties van 20% van de portefeuille en 80% actualisaties. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Niet beursgenoteerde vastgoed aandelen worden gewaardeerd tegen intrinsieke waarde van de betreffende participatie gebaseerd op actuele waarde van de onderliggende objecten.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

De actuele waarde van niet beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsinstellingen is bepaald op basis van de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebeoordeling plaats op basis van de geschatte toekomstige nettokasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houden met het risicoprofiel en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Overige beleggingen

De overige beleggingen worden gewaardeerd conform opgave van de desbetreffende vermogensbeheerder.

Vorderingen en overlopende activa

Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Fondsvermogen

Het fondsvermogen is gelijk aan het verschil tussen het belegd vermogen en de VPV. Het belegd vermogen van de stichting is per 31 december van enig boekjaar gelijk aan het totaal van de activa, verminderd met de schulden en overlopende passiva. Het fondsvermogen dient om toekomstige voorwaardelijke toeslagen te verlenen, om fluctuaties in het vermogen op te vangen en om actuariële verliezen op te vangen.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) wordt op basis van geboorteaartotalen vastgesteld. De VPV wordt gebaseerd op de tot de balansdatum verkregen aanspraken op pensioen, met inbegrip van de verhogingen zoals die op grond van het voorwaardelijke toeslagbeleid aan de deelnemers zijn toegekend per 1 januari volgend op de balansdatum. De VPV wordt dusdanig vastgesteld dat zij toereikend is ter dekking van de verplichtingen van de stichting. De toereikendheid van de VPV wordt jaarlijks door de certificerend actuaaris getoetst. Aan de berekening van de VPV liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

n rentevoet: rentetermijnstructuur, als gepubliceerd door DNB.

n toekomstige stijging:

het pensioenfonds kent een toeslagbeleid, dat voor een deel onvoorwaardelijk en voor het overige voorwaardelijk is. Op basis van het onvoorwaardelijke deel van het toeslagbeleid worden de opgebouwde en ingegane pensioenen jaarlijks verhoogd met 2,5%. Bij de vaststelling van de VPV wordt rekening gehouden met de contante waarde van deze in de toekomst te verlenen onvoorwaardelijke toeslagen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige voorwaardelijke toeslagen.

n overlevingstafels:

mannen: generatietafel GBM 2000-2050 met twee jaar leeftijdsterugstelling.

vrouwen: generatietafel GBV 2000-2050 met twee jaar leeftijdsterugstelling.

wezen: de sterfte voor wezen is verwaarloosd.

De generatietafels worden toegepast met prognosetafel 2005-2010 als starttafel per 31 december 2007/1 januari 2008.

geboortedata:

verondersteld is dat alle verzekerden zijn geboren op 1 juli van hun geboortjaar

n gezinssamenstelling:

aangenomen is dat alle niet-gepensioneerden aanspraak hebben op nabestaandenpensioen, dat wil zeggen dat een partnerfrequentie van 100% is aangenomen.

Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het zogenaamde bepaalde-partner systeem. In alle gevallen is het leeftijdsverschil tussen partners op drie jaar gesteld.

n wezenpensioen:

bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 18 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 19 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 23-jarige leeftijd.

n arbeidsongeschiktheid:

voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de VPV gelijkgesteld aan de contante waarde van de premies.

n administratiekosten:

ter dekking van administratiekosten van ingegane pensioenen is in de VPV een opslag van 3% opgenomen. Voor overige kosten zijn geen opslagen opgenomen.

n uitbetalingswijze:

voor de berekening van de VPV wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen op continue wijze worden uitbetaald.

n toe- en uittredingen:

in verband met het gekozen financierings- en reserveringssysteem leiden toe- en uittredingen niet tot actuariële voor- of nadelen.

Resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld worden baten en lasten verwerkt in het resultaat van het jaar, waarop zij betrekking hebben.

Beleggingen

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt verstaan alle aan het boekjaar toe te rekenen inkomsten uit beleggingen, zijnde dividend van aandelen en de aan het boekjaar toe te rekenen rentebedragen van obligaties, leningen op schuldbekentenis en liquide middelen.

Onder indirecte beleggingsopbrengsten wordt verstaan de verandering in de waarde van beleggingen.

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies en valutaverschillen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de indirecte methode opgesteld. Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit beleggingsactiviteiten en pensioenactiviteiten.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2007

(in duizenden euro's)

1. Beleggingen

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand 1 januari 2006	193.869	410.289	899.915	-	186.250	1.690.593
Aankopen/verstrekkingen	35.398	9.000	295.588	8.775	404	349.165
Verkopen/aflossingen	- 1.885	- 37.000	- 233.978	-	-	- 272.863
Overige mutaties	-	-	1.473	- 10.269	- 236	- 9.032
Herwaardering	5.322	37.000	- 17.016	-	- 3.087	22.219
<hr/>						
Stand 31 december 2006	232.704	419.289	945.982	- 1.494	183.601	1.780.082
Aankopen/verstrekkingen	93.233	34.523	865.738	-	-	993.494
Verkopen/aflossingen	- 26.626	- 47.400	- 817.616	- 21.378	-	- 913.020
Overige mutaties	-	-	- 29	-	15.412	- 15.441
Herwaardering	10.652	- 2.971	- 19.542	21.502	11.424	21.065
<hr/>						
Stand 31 december 2007	309.963	403.441	974.533	- 1.370	179.613	1.866.180

De derivaten ad € 1.370 zijn op de balans opgenomen onder de schulden en overlopende passiva. Per saldo zijn de beleggingen onder de activa verantwoord voor € 1.867.550.

De beleggingen zijn opgenomen inclusief lopende rente.

Actuele waarde

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld leningen op schuldbekekenis zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Zowel per 31 december 2007 als per 31 december 2006 zijn alleen de leningen volgens deze modellen gewaardeerd.

Vastgoed beleggingen

	31-12-2007	31-12-2006
Vastgoed in exploitatie	72.131	83.752
Vastgoed aandelen	237.832	148.952
	<hr/>	<hr/>
Totaal	309.963	232.704

Vastgoed in exploitatie betreft woningen, winkels, kantoren en bedrijfsruimten in Nederland.
De vastgoedaandelen zijn niet beursgenoteerd.

Aandelen

De aandelen zijn beursgenoteerd. De portefeuille bestaat geheel uit participaties in beleggingsinstellingen.

De aandelen kunnen als volgt worden gesplitst:

	31-12-2007		31-12-2006	
		%		%
<i>Euro notering</i>				
Continentaal Europa	58.144	14,4	57.934	13,8
Geheel Europa	84.827	21,0	89.180	21,3
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	142.971	35,4	147.114	35,1
<i>US Dollar notering</i>				
<u>Verenigde Staten</u>				
GroEIFonds	37.594	9,3	35.475	8,5
Kwantiteitsfonds	43.790	10,9	46.269	11,0
Waardefonds	37.452	9,3	39.282	9,4
<u>Overige landen</u>				
Wereld aandelenfonds	86.366	21,4	87.704	20,9
Aziëfonds	10.466	2,6	10.796	2,6
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	215.668	53,5	219.526	52,4
<i>Britse Pond notering</i>				
Verenigd Koninkrijkfonds	26.735	6,6	30.599	7,3
<i>Japanse Yen notering</i>				
Japan-fonds	18.067	4,5	22.050	5,2
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal	403.441	100,0	419.289	100,0

Per balansdatum zijn geen aandelen uitgeleend.

Vastrentende waarden

Specificatie vastrentende waarden naar soort

	31-12-2007	31-12-2006
Obligaties	973.693	944.816
Leningen op schuldbekentenis	839	1.166
	<hr/>	<hr/>
	974.532	945.982

Obligaties

De obligaties kunnen als volgt worden gesplitst:

	31-12-2007	31-12-2006
Beursgenoteerd	965.309	940.976
Niet-beursgenoteerd	9.223	5.006
	<hr/>	<hr/>
	974.532	945.982

Specificatie vastrentende waarden naar
bedrijfstak

	31-12-2007	In %	31-12-2006	In %
Staatsleningen	72.268	7,4	62.050	6,7
Overige publiekrechtelijke lichamen in Nederland	-	-	4.989	0,5
Bank voor Nederlandse gemeenten	2.621	0,3	2.689	0,3
Andere staten	436.655	44,8	555.007	58,7
Algemene banken en spaarbanken	96.574	9,9	42.198	4,5
Verzekeringsmaatschappijen	11.488	1,2	4.620	0,5
Hypotheekbanken en bouwfondsen	29.578	3,0	12.078	1,3
Overige financiële instellingen	62.423	6,4	37.454	4,0
Publiekrechtelijke buitenlandse instellingen	5.107	0,5	5.210	0,6
Belangen in beleggingsinstellingen	196.124	20,1	199.075	21,0
Overheidsbedrijven	3.438	0,4	3.527	0,4
Overige emittenten	58.256	6,0	17.085	1,5
	<hr/>		<hr/>	
	974.532	100,0	945.982	100,0

Specificatie vastrentende waarden naar regio	31-12-2007	In %	31-12-2006	In %
Eurolanden				
Frankrijk	130.465	13,4	174.485	18,4
Duitsland	139.746	14,3	141.480	15,0
Italië	126.536	13,0	120.520	12,7
Nederland	107.159	11,0	88.134	9,3
Spanje	58.250	6,0	84.210	8,9
Oostenrijk	19.212	2,0	29.706	3,1
België	13.234	1,4	24.308	2,6
Griekenland	39.268	4,0	18.499	2,0
Ierland	211.952	21,7	204.998	21,7
Luxemburg	7.011	0,7	-	-
Portugal	-	-	5.091	0,5
Subtotaal eurolanden	852.833	87,5	891.431	94,2
Niet Eurolanden				
Verenigde staten	35.943	3,7	12.965	1,4
Engeland	42.411	4,4	26.147	2,8
Overige landen	43.345	4,4	15.439	1,6
Subtotaal niet Eurolanden	121.699	12,5	54.551	5,8
Totaal	974.532	100,0	945.982	100,0

Per balansdatum is een bedrag van € 453,2 miljoen (31 december 2006: € 545,3 miljoen) aan obligaties uitgeleend. Voor het risico van niet-teruglevering zijn zekerheden in de vorm van effecten ontvangen tot een bedrag van € 474,9 miljoen (31 december 2006: € 584,6 miljoen).

Onder de post obligaties zijn mede begrepen portefeuilles die uit obligaties en andere beleggingen bestaan, waarvan het doel het beleggen in obligaties is.

Leningen op schuldbekentenis

Deze post betreft twee leningen aan gezondheidsinstellingen en een aan openbare voorzieningen.

De leningen vervallen in 2012, 2016 en 2024.

Derivaten

	31-12-2007	31-12-2006
Valutaderivaten	- 1.370	- 1.494

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2007:

Type contract	Expiratie- datum	Contract- omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva
Valuta derivaten	Maart 2008	312.000	-	1.370

De contractomvang geeft het bedrag aan van de onderliggende positie waarover het contract is afgesloten. De actuele waarde is de waarde als het contract ultimo jaar zou worden verkocht of teruggedraaid.

Margin calls op derivaten worden dagelijks dan wel wekelijks door middel van kasgeld of kasgeld-equivalenten afgerekend. Er zijn geen zekerheden verstrekt of ontvangen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2006:

Type contract	Expiratie- datum	Contract- omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva
Valuta derivaten	Maart 2007	343.000	-	1.494

Overige beleggingen

	31-12-2007	31-12-2006
Hedge funds	143.666	136.071
Commodities (grondstoffen edele metalen)	23.223	19.705
Private equity	4.409	4.099
Totaal	171.298	159.875
Beleggingsdebiteuren	4.930	3.165
Liquide middelen	4.011	21.597
Beleggingscrediteuren	- 626	- 1.036
	179.613	183.601
Specificatie beleggingsdebiteuren	31-12-2007	31-12-2006
Nog af te wikkelen transacties	822	32
Te vorderen dividendbelasting	3.598	2.590
Dividend	128	352
Bronbelasting	27	64
Huur	355	127
	4.930	3.165

Specificatie beleggingscrediteuren	31-12-2007	31-12-2006
Nog af te wikkelen transacties	436	614
Huurders	190	422
	<hr/>	<hr/>
	626	1.036

2. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2007	31-12-2006
Debiteuren	1.017	871
Overige	52	-
	<hr/>	<hr/>
	1.069	871

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

3. Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn en niet het karakter van beleggingen hebben.

4. Fondsvermogen

	Vereiste reserve	Vrije reserve	Totaal
Stand 1 januari 2006		972.428	972.428
Uit bestemming saldo van baten en lasten	170.368	- 119.983	50.385
	<hr/>		<hr/>
Stand 31 december 2006	170.368	852.445	1.022.813
Cumulatief effect stelselwijziging		7.445	7.445
Uit bestemming saldo van baten en lasten	174.079	- 567.330	- 393.251
	<hr/>		<hr/>
Stand 31 december 2007	344.447	292.560	637.007

Vooruitlopend op een aangekondigde wijziging van artikel 141 van de Wvb heeft het fonds besloten geen separate herwaarderingsreserve te vormen voor de niet-beursgenoteerde beleggingen; dit geldt met name voor vastgoed.

Solvabiliteit

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikende solvabiliteit. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model.

5. Technische voorzieningen

		Voorziening pensioen- verplichtingen
Stand 1 januari 2006		716.003
Mutatie technische voorzieningen		42.134
		<hr/>
Stand 31 december 2006		758.137
Cumulatief effect stelselwijziging		- 7.445
Mutatie technische voorziening 2007	16.313	
Uit hoofde van reglementswijziging	<u>463.713</u>	
		<hr/>
		480.026
		<hr/>
Stand 31 december 2007		1.230.718

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorie van deelnemers als volgt samengesteld:

	31-12-2007	31-12-2006
Deelnemers	820.048	484.947
Gewezen deelnemers	201.632	118.070
Pensioentrekkenden	203.914	137.011
Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	5.124	3.243
Overgang nieuwe overlevingstafels	-	14.866
	<hr/>	<hr/>
	1.230.718	758.137

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

6. Schulden en overlopende passiva

	31-12-2007	31-12-2006
Vooruit ontvangen premie	3.783	2.463
Valutatermijntransacties	1.370	1.494
Kosten	1.209	1.408
Afdrachten inzake pensioenen	300	265
Kosten inzake vastgoed beleggingen	176	289
Omzetbelasting	19	6
Uitkeringen/overdrachten	235	165
	<hr/>	<hr/>
	7.092	6.090

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, beschikt het bestuur van het fonds over een aantal sturingsmiddelen om het evenwicht tussen enerzijds het fondsvermogen en de voorziening pensioenverplichtingen en anderzijds het totaal vermogen te herstellen.

Het surplus op FTK-grondslagen is als volgt:

	31-12-2007
Technische voorzieningen volgens jaarrekening	1.230.718
Buffers:	
S1 Renterisico	236.204
S2 Risico zakelijke waarden	148.633
S3 Valutarisico	37.419
S4 Grondstoffenrisico	5.846
S5 Kredietrisico	6.304
S6 Verzekeringstechnisch risico	64.634
Diversificatie-effect	- 154.593
	<hr/>
Totaal S (vereiste buffers)	344.447

Vereist vermogen (art. 127 Wvb)	1.575.165
Aanwezig vermogen (Totaal activa – schulden = pensioenvermogen)	1.867.725
	<hr/>
Surplus	292.560

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van valuta risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden door de valutapositie na afdekking op te nemen: Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de feitelijke asset mix in de evenwichtssituatie.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- § beleggingsbeleid
- § premiebeleid
- § herverzekeringsbeleid
- § indexatiebeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies en continuïteitsanalyses. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het prijs(koers)risico, valutarisico en het renterisico. De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall-marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

Valutarisico

Het strategisch beleid van het fonds is om 75% van de dollar exposure passief af te dekken. Het totaalbedrag dat door het fonds buiten de euro werd belegd bedroeg per ultimo 2007 circa 23,32% van de beleggingsportefeuille. Per ultimo van het jaar was 77% van het dollarrisico afgedekt. Dit betekent dat uiteindelijk 49% van het totale valutarisico was afgedekt.

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

		2007		2006
	Positie voor afdekking	Valuta-derivaten	Nettopositie na afdekking	Nettopositie na afdekking
US Dollar	278.279	213.392	64.887	85.296
Britse Pond	83.415	-	83.415	29.914
Japanse Yen	26.704	-	26.704	21.566
Zwitserse Frank	15.461	-	15.461	-
Overig	31.209	-	31.209	-
	435.068	213.392	221.676	136.776

Renterisico

Het risico dat een rentebeweging de financiële situatie van het fonds negatief beïnvloedt. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen. Eind 2007 is door het bestuur van het fonds besloten het renterisico over de pensioenverplichtingen gedeeltelijk te beperken. Implementatie hiervan zal in de loop van 2008 worden doorgevoerd, waarmee op dat moment de kans op een reservetekort aanzienlijk zal worden verkleind.

Gedurende 2007 is de rente aanzienlijk gestegen. Dit heeft geleid tot een positief effect op de dekkingsgraad

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

	Balanswaarde	31-12-2007	31-12-2006
Duration van de vastrentende waarden	974.532	5,4	5,5
Duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	1.230.718	20,2	-

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt. Zoals hierboven reeds vermeld heeft het bestuur in 2008 maatregelen genomen om de duration –mismatch te verkleinen.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31 december 2007		31 december 2006	
	EUR	%	EUR	%
Resterende looptijd < 1 jaar	204.509	21	247.651	26
Resterende looptijd < > 5 jaar	282.200	29	312.933	33
Resterende looptijd > 5 jaar	487.823	50	385.398	41
	<hr/>		<hr/>	
	974.532	100	945.982	100

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij het uitlenen van effecten. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert.

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31 december 2007		31 december 2006	
	EUR	%	EUR	%
Staat	72.268	7	62.050	7
AAA	305.481	31	419.488	44
AA	142.893	15	75.091	8
A	113.331	12	65.258	7
BBB	21.797	2	10.663	1
Geen rating	318.762	33	313.432	33
	<hr/>		<hr/>	
	974.532	100	945.982	100

In de post geen rating is onder meer het High Yield fund opgenomen met een waardering van € 196.124 (2006: € 199.175).

Liquiditeitsrisico

Het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden geliquideerd. Ook dit risico wordt beheerst doordat de uitvoerder de beleggingsportefeuille op zo'n manier opzet dat het naar verwachting aan de liquiditeitsbehoefte van het fonds kan voldoen. Daarom is bijvoorbeeld een groot deel van de portefeuille belegd in effecten die worden verhandeld op openbare gereguleerde markten. Ook zijn eisen gesteld aan de minimale marktkapitalisatie van effecten.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van AG-prognosetafel 2005-2050 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Indexatierisico (actuariële risico's)

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de indexatietoezegging voorwaardelijk is.

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Gezien het beleggingsbeleid betreft dit risico bijna alle aandelen fondsen en een drietal beleggingen van de vastrentende waarden in staats (gerelateerde) fondsen.

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Door het pensioenfonds zijn investeringsverplichtingen aangegaan tot een bedrag van circa € 53 miljoen inzake vastgoed beleggingen. Deze verplichtingen zullen naar verwachting in het volgende boekjaar nagenoeg geheel worden afgewikkeld.

Langlopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft uitbestedingovereenkomsten afgesloten met meerdere serviceorganisaties voor verschillende perioden.

Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar pagina 71 van dit verslag. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(in duizenden euro's)

7. Premiebijdragen

	2007	2006
In 2007 (2006) vastgestelde premies terzake van:		
Tot en met 2003	148	143
2004	102	193
2005	276	979
2006	1.410	33.644
2007	37.623	-
	<hr/>	<hr/>
	39.559	34.959
Eenmalige koopsommen en FVP	148	133
	<hr/>	<hr/>
	39.707	35.092

De FVP-koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

De kostendekkende en de feitelijke premie voor een deelnemer met partner zonder reductie zoals bedoeld artikel 125 van de Wvb zijn als volgt:

	2007
Kostendekkende premie	1.570
Feitelijke premie	3.079

De hoogte van de in 2007 door de deelnemers betaalde premie is gebaseerd op de kosten van inkoop van de in 2007 opgebouwde pensioenen. Bij het bepalen van de feitelijke premie is rekening gehouden met de voorwaardelijke toeslagverlening op deze pensioenopbouw. De kostendekkende premie is bepaald als de premie die actuarieel benodigd is ter dekking van de in 2007 ingekochte onvoorwaardelijke pensioenen plus een solvabiliteitsmarge. De feitelijk betaalde premie bedroeg in 2007 meer dan de kostendekkende premie

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

	2007
Inkoop onvoorwaardelijke aanspraken	1.082
Solvabiliteitsopslag	244
Uitvoeringskosten -/- vrijval uitbetalingskosten	244
	<hr/>
Totaal	1.570

8. Beleggingsresultaten

	Directe beleggings- opbrengsten 2007	Indirecte beleggings- opbrengsten 2007	Kosten van vermogens- beheer 2007	Totaal 2007	Totaal 2006
Vastgoed	12.822	10.652	- 1.401	22.073	16.352
Aandelen	1.357	- 2.971	- 164	- 1.778	36.643
Vastrentende waarden	33.682	- 19.542	- 772	13.368	13.656
Derivaten	-	21.502	-	21.502	10.269
Overige beleggingen	390	11.424	- 710	11.104	- 2.891
	<hr/>				
	48.251	21.065	- 3.047	66.269	74.029

9. Saldo waardeoverdrachten

	2007	2006
Overgenomen pensioenverplichtingen	454	780
Overgedragen pensioenverplichtingen	- 804	- 1.253
	<hr/>	<hr/>
	- 350	- 473

Dit betreft de ontvangst van of betaling aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

10. Pensioenuitkeringen

	2007	2006
Ouderdomspensioen mannen	6.527	5.770
Ouderdomspensioen vrouwen	5.059	4.264
Weduwepensioen	2.151	1.970
Weduwnaarspensioen	521	443
Wezenpensioen	267	281
Afkopen	74	130
	<hr/>	<hr/>
	14.599	12.858

11. Mutatie technische voorzieningen

Voor een specificatie van het verloop van de technische voorziening wordt verwezen naar de staat van baten en lasten.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Indexering en overige toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden te verhogen voor zover de financiële positie van het fonds dit toelaat. De totale verhoging per 1 januari 2008 bedraagt 9,08% (1 januari 2007 4,55%). De verhoging is toegelicht op blz. 37.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 4,3% zijnde de gemiddelde marktrente op FTK-basis per 31 december 2006 (2006 4,0%),

Onttrekking uitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

12. Uitvoeringskosten

	2007	2006
Administratiekosten	2.834	2.076
Bestuurskosten en kosten deelnemersraad	557	430
Controle- en advieskosten	460	407
Overige kosten	401	358
	<hr/>	<hr/>
	4.252	3.271

De uitvoeringskosten zijn eenmalig gestegen door de implementatie van een nieuw rechten-administratiesysteem.

Overeenkomstig artikel 104 van de Wvb wordt vermeld dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

13. Dotatie technische voorzieningen uit hoofde van reglementswijziging

Deze post betreft de last in verband met de vanaf 1 januari 2008 toegekende onvoorwaardelijke toeslag van 2,5% per jaar.

Personeelsleden en bezoldiging bestuur

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst. In totaal is aan presentiegelden € 281.000 over 2007 aan de bestuurders uitgekeerd (2006 € 191.000). In de presentiegelden is naast de bestuurderswerkzaamheden tevens begrepen de urenbesteding voor werkzaamheden in de verschillende commissies, vertegenwoordiging van het pensioenfonds, bijeenkomsten alsmede het volgen van cursussen en deskundigheidstrainingen.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Tilburg, 18 juni 2008

Namens het Bestuur:

L.J. van Kuijck
Voorzitter

A.B.M.J. van de Snepscheut
Secretaris

G. Overige gegevens

RESULTAATVERDELING

Volgens artikel 5.2 van de actuariële en bedrijfstechnische nota wordt een fondsvermogen aangehouden.. Dit vermogen is bedoeld voor het verlenen van toekomstige toeslagen en het opvangen van verzekeringstechnische en beleggingsrisico's. Voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is de Wet verplichte beroepspensioenregeling van toepassing.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten te Amersfoort is aan Towers Perrin de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Wet Verplichte Beroepspensioenregeling over het boekjaar 2007.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet Verplichte Beroepspensioenregeling. Als onderdeel daarvan:

heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld en

heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegeven verplichtingen zal kunnen nakomen.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De bevindingen van de accountant ten aanzien van de door het fonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt heb aanvaard.

Met inachtneming van het navolgende ben ik van oordeel dat is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet Verplichte Beroepspensioenregeling.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten is naar mijn mening goed, mede gelet op de ruime mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen. Daarbij is bepalend de

mate van waarschijnlijkheid dat het pensioenfonds zal kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, in aanmerking nemend het streven inzake toeslagen, zoals aan verzekerden meegedeeld en de in wet- en regelgeving opgenomen criteria.

Amsterdam, 18 juni 2008

Drs. M.R. Nadels AAG
verbonden aan Towers, Perrin, Forster & Crosb

ACCOUNTANTSVERKLARING

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2007 van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten te Tilburg bestaande uit de balans per 31 december 2007 en de staat van baten en lasten over 2007 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW respectievelijk de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten per 31 december 2007 en van het resultaat over 2007 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van des wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

's-Hertogenbosch, 18 juni 2008

KPMG Accountants N.V.
J.W. Schoen RA

H. Bijlagen

Verloopstaat deelnemers

Actieve deelnemers inclusief premievrijgestelden wegens beroepsinvaliditeit

	2007		2006	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Stand per 1 januari	7.028	7.819	6.904	7.514
Bij: toegetreden deelnemers	555	1.132	456	803
Af: overleden deelnemers	- 12	- 7	- 9	- 6
gepensioneerde deelnemers	- 74	- 108	- 67	- 80
uitgetreden deelnemers	- 196	- 427	- 219	- 381
andere oorzaken	- 37	- 43	- 37	- 31
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	7.264	8.366	7.028	7.819
Opgebouwd recht ultimo in miljoenen Euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	33,9	24,0	31,5	22,0

Slapers

	2007		2006	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Stand per 1 januari	2.397	5.906	2.320	5.830
Bij: toegetreden vanuit de actieve deelnemers	196	427	219	381
Af: overleden gewezen deelnemers	- 5	- 15	- 7	- 10
gepensioneerde gewezen deelnemers	- 9	- 10	- 14	- 18
overdrachten	- 21	- 23	- 20	- 60
andere oorzaken	- 119	- 285	- 101	- 217
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	2.439	6.000	2.397	5.906
Opgebouwd recht ultimo in miljoenen Euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	4,7	9,2	4,0	8,3

Pensioengerechtigden

Ouderdomspensioen

	2007		2006	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Stand per 1 januari	455	715	394	637
Bij: wegens pensionering	84	119	81	98
andere oorzaken	-	10	1	3
Af: wegens overlijden	- 15	- 19	- 15	- 13
afkoop klein pensioen	- 6	- 17	- 6	- 9
wegens andere oorzaken	- 3	- 3	-	- 1
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	515	805	455	715
Jaarlijks ouderdomspensioen ultimo in miljoenen Euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	7,6	5,7	6,3	4,7

Weduwen- en weduwnaarspensioen

	2007		2006	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Stand per 1 januari	91	285	82	267
Bij: wegens overlijden partner	14	30	15	27
andere oorzaken	-	-	-	1
Af: wegens overlijden	-1	- 11	- 1	- 6
afkoop klein pensioen	-	- 2	- 5	- 4
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	104	302	91	285
Jaarlijks weduwen- en weduwnaarspensioen in miljoenen Euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	0,6	2,4	0,5	2,1

Wezenpensioen

	2007	2006
Stand per 1 januari	216	213
Bij: wegens overlijden deelnemers	32	41
andere oorzaken	10	12
Af: wegens afloop	- 53	- 37
afkoop klein pensioen	- 1	- 13
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	204	216
Jaarlijks wezenpensioen in miljoenen Euro's (incl. verhoging per 1 januari volgend boekjaar)	0,3	0,3

Premie-overname bij beroepsinvaliditeit

	2007		2006	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
Deelnemers van wie de premiebetaling is overgenomen per 31 december	151	196	148	190
Door het pensioenfonds overgenomen premies op jaarbasis in miljoenen Euro's		2007 1,0		2006 0,9